

Ajantasaistukset 3.10.2012. Kirjan uuden laitoksen käsikirjoittamisen myötä lähestymme jatkuvasti reaaliaikaista lainsäädännön seurantaa.

Yleishuomioita:

Valtion aluehallinnon eli niin sanotun väliportaana hallinnon perinteisesti tunnetuimmat virastot, lääninhallitukset lakkautettiin vuoden 2010 alusta lukien. Samanaikaisesti tuli voimaan lukuisia lakeja, jotka merkitsevät valtion aluehallinnon perinpohjaista uudistamista. Lääninhallitusten lisäksi on lopetettu työ- ja elinkeinokeskukset eli TE-keskukset, alueelliset ympäristökeskukset, ympäristölupavirastot, tiepiirit ja työsuojelupiirien työsuojelutoimistot. Näiden viranomaisien toimintoja ei kuitenkaan ole lopetettu, vaan ne on koottu kahteen monialaiseen viranomaiseen, **aluehallintovirastoihin** (avi) sekä **elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksiin** (ELY). Viimeksi mainittujen alaisina paikallisviranomaisina toimivat **työ- ja elinkeinotoimistot**. – Useissa yhteyksissä kirjassa mainitaan TE-keskukset. Ne on siis vuoden 2010 alusta alkaen korvattu ELY-keskuksilla. Vastaavasti yleensä myös sillin, kun viranomaisena mainitaan lääninhallitus, tarkoitetaan ”avia” eli aluehallintovirastoa.

s. 10

Sivun 10 säädöskokoelmasta kertova teksti tulee tarkennetuksi seuraavilla kahden säädöksen teksteillä:

Laki Suomen säädöskokoelmasta annetun lain muuttamisesta 1197/2010
Oikeusministeriön asetus viittausmerkinnöistä Suomen säädöskokoelmassa 1198/2010

Suomen säädöskokoelma ja sen erillinen osa, sopimussarja, julkaistaan **sähköisinä** yleisessä tietoverkossa. Säädöksiä ja muita säädöskokoelmassa julkaistavia asiakirjoja voitaisiin kuitenkin edelleen julkaista myös painettuina.

Seuraavassa on kaksi otetta oikeusministeriön asetuksesta.

”1 §: Säädöskokoelmaan tehdään kunkin lain kohdalle merkintä, jossa viitataan lain säätämiseen johtaneeseen hallituksen esitykseen tai lakialoitteeseen, lakiehdotuksesta annettuihin eduskunnan valiokuntien mietintöihin ja lausuntoihin sekä eduskunnan vastaukseen.”

Silloin kun laki perustuu Euroopan unionin säädöksiin, tehdään edellä säädetyn ”kansallisen viittausmerkinnän” alle unionin säädökseen viittaava merkintä:

2.1 § ”Kun säädös sisältää säännöksiä Euroopan unionin direktiivin täytäntöönpanosta, säädöskokoelmaan tehdään säädöksen kohdalle kyseiseen direktiiviin viittaava merkintä. Annettaessa unionin asetuksessa tai päätöksessä edellytetyjä tarkempia säännöksiä säädöksen kohdalle tehdään kyseiseen unionin säädökseen viittaava merkintä.”

4 § ”Viittauksessa mainitaan se Euroopan unionin säädös, jonka säännöksiä pannaan täytäntöön tai jossa edellytetyjä tarkempia säännöksiä annetaan. Lisäksi viittauksessa mainitaan se Euroopan unionin virallisen lehden numero, jossa säädös on julkaistu, ja sen julkaisemispäivä sekä sen sivun numero, jolta säädös alkaa.

Viittaus kirjoitetaan siten, että ensin mainitaan, mikä unionin toimielin on antanut säädöksen ja mikä säädös on kyseessä. Jos säädös on direktiivi tai päätös,

tämän jälkeen kirjoitetaan tunnus, joka muodostuu vuosiluvusta, direktiivin tai päätöksen numerosta ja unionia tarkoittavasta lyhenteestä. Jos säädös on asetus, toimielimen ja säädöslajin jälkeen mainitaan suluissa unionia tarkoittava lyhenne, lyhenne ”N:o” sekä asetuksen numero ja vuosiluku.”

Edellä 2 momentissa tarkoitetun tunnuksen jälkeen mainitaan suluissa säädöksen tunniste, joka muodostuu...nelinumeroisena. Kaikissa viittauksissa viimeiseksi mainitaan puolipisteen jälkeen Euroopan unionin virallisen lehden lyhenne, lehden numero, sen julkaisemispäivä sekä sen sivun numero, jolta mainittu säädös alkaa. Virallisen lehden lyhenteeksi merkitään EUVL vuonna 2004 tai sen jälkeen julkaistuissa säädöksissä.

5 § ”Viittaus kirjoitetaan noudattaen seuraavia malleja:

1) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/123/EY (32006L0123); EUVL L 376, 27.12.2006, s. 36;

15) komission päätös 2010/249/EU (32010D0249); EUVL L 110, 1.5.2010, s. 32.”

s. 15

Ennen **Tavat**-otsikkoa lisätään lainsäätämisen taustoitukseksi seuraava, kansalaisaloitetta koskeva teksti:

Perustuslain 53.3 §/1112/2011

Kansalaisaloitelaki 12/2012:

Perustuslain (1.3.2012 voimaan tulleen 53.3 §:n) säännöksen mukainen **kansalaisaloite** tuo kansalaisille uuden osallistumismahdollisuuden valtiollisella tasolla. Perustuslain mukaan ”vähintään viidelläkymmenellä tuhannella äänioikeutetulla Suomen kansalaisella on oikeus tehdä eduskunnalle aloite lain säätämiseksi”.

Kansalaisaloitelain mukaan *aloitteen vireillepanijana* voi olla yksi tai useampi äänioikeutettu Suomen kansalainen. Kansalaisaloitetta tukevat allekirjoitukset (*kannatusilmoitukset*) kerätään paperimuodossa tai sähköisesti. Kansalaisaloitelain mukaan allekirjoitukset/ kannatusilmoitukset on kerättävä kuuden kuukauden kuluessa. Ne kerätään paperilla tai sähköisesti tietoverkossa. Paperilla kerättävissä ilmoituksissa on käytettävä oikeusministeriön asetuksella (86/2012) vahvistamaa lomaketta. Ministeriön kansalaisaloite-verkkopalvelu valmistuu 1.12.2012 mennessä osoitteeseen www.kansalaisaloite.fi.

Kannatusilmoitusten tultua kerätyiksi ne toimittaminen Väestörekisterikeskukselle tarkistamista varten. Allekirjoittajien nimet tulevat julkisiksi siinä vaiheessa, kun Väestörekisterikeskus on varmistanut, että kannatusilmoituksia on vaadittu vähimmäismäärä 50 000. Kansalaisaloite ja Väestörekisterikeskuksen päätös toimitetaan eduskunnalle asian käsittelyä varten.

s. 52

Ennen **Luvanvaraiset oikeustoimet** -otsikkoa lisätään omaksi kokonaisuudekseen seuraavaa tekstiä:

Laki holhoustoimesta annetun lain muuttamisesta, 122/2011

Lakiin holhoustoimesta eli holhouslakiin on tehty muutoksia, jotka ovat lisänneet 1.5.2011 alkaen holhousviranomaisen mahdollisuuksia myöntää helpotuksia edunvalvojan velvollisuuteen antaa vuositili. Vapautus tilivelvollisuudesta tai

tilikauden pidennys voidaan myöntää myös, jos omaisuus on laadultaan sellaista, ettei päämiehen etu vaadi tilin tekemistä vuosittain, tai jos omaisuus on siirretty kohteeseen, josta sitä ei voida siirtää muualle ilman holhousviranomaisen suostumusta. Vuositilivelvollisuutta koskevaa bruttomääräistä varallisuusrajaa on nostettu 15 000 eurosta 20 000 euroon.

Maistraattien perimät maksut, 1211/2010

Holhustoimilaissa tarkoitettu tilintarkastus päämiehellä tilikauden lopussa olevien bruttovarojen mukaan:

0–34 000 € 40 €/tilintarkastus,
34 001–67 000 € 74 €/tilintarkastus,
67 001–135 000 € 120 €/tilintarkastus,
135 001–336 000 € 210 €/tilintarkastus,
336 001–840 000 € 340 €/tilintarkastus,
840 001– 428 €/tilintarkastus.

Tilintarkastusmaksun määräytymisperusteena olevilla bruttovaroilla tarkoitetaan varoja tilikauden lopussa ennen velkojen vähennystä.

Maksu edunvalvojan määräämispäätöksestä: 90 euroa.

s. 51-52

(Sivun 51 lopussa ja sivun 52 alussa on tekstiä *edunvalvojasta*. Holhustoimilain 8.1 §:n sanamuotoa on muutettu. Muutos ei kuitenkaan merkitse lakiin asiallista muutosta. Sanamuodon muutoksella – ”tuomioistuin voi määrätä edunvalvojan täysi-ikäiselle, joka...on kykenemätön...huolehtimaan...asioista, jotka vaativat hoitoa *eivätkä tule asianmukaisesti hoidetuiksi muulla tavoin*” – aikaisempaa selkeämmin haluttu osoittaa, että edunvalvojan määrääminen on viimesijainen toimenpide. Sitä ei tarvita, jos asianomainen henkilö tulee autetuksi esimerkiksi lähiomaisten antamalla tuella tai erityisjärjestelyin kunnan sosiaalihuollon tuella. 576/2008, HE 45/2008).

s. 52

Ennen **Luvanvaraiset oikeustoimet** -otsikkoa olevan tekstikappaleen loppuun lisätään:

Maistraatti perii palveluistaan palkkiota, esimerkiksi tilintarkastuspalkkiota vuositilien tarkastamisesta. Jos varojen bruttomäärä (velkoja vähentämättä) on vuoden lopussa esimerkiksi 67 001 – 135 000 euroa, vuotuinen tilintarkastuspalkkio on 120 euroa, tai jos varojen bruttomäärä on 135 001 - 336 000 euroa, palkkio 210 euroa (1211/2010)

s. 97

VAKUUTUSEDUSTUS-otsikon alla oleva teksti:

- viidenneksi viimeisellä rivillä *Vakuutusvalvontavirasto* pitää olla *Finanssivalvonta*

Vakuutusedustuslain muutos, 858/2010: Lisätään sivun loppuun uudeksi tekstikappaleeksi tekstiä vakuutusedustuslain uusi säännös vastuuvakuutuksesta:

28 § Vastuuvakuutus. Vakuutusmeklarilla on oltava Finanssivalvonnan hyväksymä, koko Euroopan talousalueella voimassa oleva vastuuvakuutus niiden vahinkojen korvaamiseksi, joista vakuutusmeklari on tämän lain mukaan vastuussa. Vastuuvakuutuksen määrän on oltava vähintään 1 120 200 euroa vahinkoa kohti ja yhteensä 1 680 300 euroa kaikkien vahinkojen osalta vuotta kohti.

s. 108

Muutetaan **Liikeaika**-otsikon alla säädöksen numeroksi 945/2009 ja sen jälkeinen teksti seuraavanlaiseksi:

Niin sanottu liikeaikalaki eli laki vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamo-liikkeen aukioloajoista tuli uudistettuna voimaan 1.12.2009. Laissa säädetyistä aukioloaika-ajoista voi [läänihallitus] aluehallintovirasto (1597/2009) erityisesti syystä myöntää poikkeuslupia. Lain mukaan liikkeet saavat olla avoinna arkipäivinä kello 7:n ja 21:n välisenä aikana, paitsi lauantaina kello 7:n ja 18:n välisenä aikana. Sunnuntaina toimintaa saa harjoittaa kello 12:n ja 18:n välisenä aikana. Marras- ja joulukuussa isänpäivän ja jouluaaton välisenä aikana sunnuntai- aukiolo on sallittu kello 12:n ja 21:n välisenä aikana.

Liikkeet eivät saa kuitenkaan olla avoinna kirkollisena juhlapäivänä, vapunpäivänä, äitienpäivänä, isänpäivänä eikä itsenäisyyspäivänä eikä kello 18:n jälkeen uuvuodenaattona ja vapun aattona eikä kello 12:n jälkeen jouluaattona ja juhannusaattona. Edellä mainitut juhlapäivien aukioloaika-ajoitukset koskevat myös myyntipinta-alaltaan enintään 400 neliömetrin suuruisia päivittäistavara- myymälöitä. Muutoin niillä on lain poikkeussäännöksen nojalla vapaa oikeus valita aukioloaikansa. Juhlapäivienkin osalta näitä pienkauppoja varten on säädetty poikkeussäännös. Sen mukaan ne saavat olla avoinna enintään 4 tunnin ajan kello 8:n ja 18:n välisenä aikana viimeisenä peräkkäin sattuvista kirkollisista juhlapäivistä.

Edellä selostetut aukiolorajoitukset eivät koske pienkauppojen lisäksi esimerkiksi apteekkeja, huoltoasemia, majoitus- ja ravitsemisliikkeitä, autokauppaa, kukka- kauppoja, puutarhamyymälöitä, taideliikkeitä, myymäläautoja, antiikkitarvaiden ja käytettyjen tavaroiden myyntiä, koti- ja käsiteollisuustuotteiden myyntiä eikä asemakaava-alueen ulkopuolella sijaitsevaa kauppaa, ellei kyseessä ole vähittäis- kaupan suuryksikkö tai vastaava myymäläkeskittymä. Myös kioskikauppa on au- kiolorajoitusten ulkopuolella. Kioskilla tarkoitetaan liikehuoneistoa, jossa kioski- kaupan vakituksessa liiketoimintakäytössä oleva myyntipinta-ala on enintään 100 neliometriä. Kioskeistakaan ei saa myydä esimerkiksi kultasepänteoksia, tekstii- lejä, valokuvausalan tuotteita, kodinkoneita, viihde-elektronikkaa tai konttori- koneita, jos niiden vähittäismyyntihinta on yli 200 euroa. Kioskikaupaksi katso- taan myös kausiluonteisten tavaroiden myynti ulkona olevasta myyntipaikasta.

s. 114

Verkkotunnuksen voimassaoloaika on 1.9.2009 alkaen pidentynyt kolmesta viiteen vuoteen. Näin ollen sivun kuudennelta riviltä alkava lause tulee muotoon: Verkkotunnus on voimassa enintään *viisi vuotta* kerrallaan. (397/2009, HE 35/2009)

s. 115

Kolmas rivi: työvoima- ja elinkeinokeskukset eli TE-keskukset ovat aikaisemmin esitetyn mukaisesti olleet 1.1.2010 alkaen valtion aluehallintouudistuksen myötä oikeushistoriaa. Nyt aluehallinnon viranomaisina ovat **ELY-keskukset** eli Elinkeino-, liikenne- ja ympäristövirastot. Niiden alaisina paikallishallinnon viranomaisina toimii **työ- ja elinkeinotoimistoja**.

s. 126

Kehittämistuki-kappaleen loppuun lisätään:

Valtionavustusta voi saada kansainvälisen kaupan osalta myös yritysten yhteishankkeisiin, esimerkiksi tiedotuskampanjoihin ja yhteisesti toteutettaviin ostajaryhmien vierailuihin Suomeen. (841/2008)

- s. 127 **Työllistämistuet**-otsikon jälkeiseen tekstiin, kuudennelle riville, palkkaus-kustannuksiin-sanan jälkeen lisätään:
Yksin toimintaa harjoittava yrittäjä voi saada osassa maata kehittämisavustusta ensimmäisen työntekijän palkkamenoihin. (1055/2008: 21 §)
- s. 128 **Maaseudun yritystoiminnan tukeminen** –otsikon alla olevan tekstin jälkeen lisätään uusi tekstikokonaisuus:
Lisäksi maaseudun yritystoimintaa tuetaan esimerkiksi seuraavilla tavoilla:
*Nuorella viljelijällä on mahdollisuus saada tapauksesta riippuen maatalousyrittäjätoiminnalla aloitustukea muutaman kymmenen tuhannen euron suuruinen määrä. (95/2009)
*Maaseudun kehittämiseen on saatavissa monenlaisia tukia. Tukea voi saada esimerkiksi hankkeisiin, joissa toteutetaan hankkeen toteuttajan nykyiseen toimintaan liittyviä *lisätehtäviä*. Hankkeen *kustannusten seuraamisen tulee olla mahdollista* niin, että niitä voidaan erillisinä seurata hankkeen toteuttajan muista kustannuksista.
* Yleishyödylliseen kehittämishankkeeseen voidaan myöntää tukea muihin kuin investointeihin esimerkiksi silloin, kun kysymys on
> maaseudun asukkaiden palveluiden suunnittelusta ja kehittelystä;
> kylän elinvoimaisuuden edistämisestä, kun tarkoituksena on saada alueelle uusia asukkaita;
> maaseudun ympäristön viihtyisyyden parantamiseen.
* Yksityinen rahoitus hyväksytään korvattavaksi ainoastaan talkootyönä. Sen arvona pidetään 10 euroa tunnilta henkilöä kohden, työkoneen käyttämisestä on lisäksi oikeus maksaa 20 euroa tunnilta. (829/2007)
* Valtiontukea voi lisäksi saada erilaisiin koulutushankkeisiin sekä investointihankkeen tukea esimerkiksi kyläyhteisön yhteisessä käytössä olevan rakennuksen hankkimiseen, rakentamiseen tai laajentamiseen. (617/2008)
* Myös laajakaistarakentamista harvaan asutuille alueille tuetaan valtion varoista (1187/2009).
- s. 128 **Vapautus sosiaaliturvamaksusta** –otsikon alla oleva teksti **poistetaan**, koska lain voimassaolo on päättynyt. - Lain voimassaoloa jatkettiin vuoden 2009 jälkeen vuoden 2011 loppuun, mutta sen jälkeen säädöstä ei ole enää uusittu.
- s. 156 - rekisteröinnin edellytys: osakkeiden maksaminen –otsikon jälkeisen tekstin jälkeen lisätään uusi tekstikappale:
Käytännössä pankki on perinteisesti vaatinut allekirjoitetut perustamisasiakirjat ennen tilin avaamista osakeyhtiön nimiin. Sähköisen ilmoitusmenettelyn kannalta on tärkeää, että perustamisasiakirjoja ei tarvitse missään vaiheessa tulostaa paperille. Perustamisilmoitus voidaan saattaa vireille Patentti- ja rekisterihallituksen sähköisessä ilmoitus- ja käsittelyjärjestelmässä jo ennen osakkeiden maksamista. Pankki voi ottaa tilin avaamista varten tarvitsemansa tiedot kaupparekisterin sähköisestä järjestelmästä tilin avaamista varten. Tämän jälkeen osakkeet voidaan maksaa ja kaupparekisteri-ilmoitusta voidaan täydentää seuraavassa esitettävillä vakuutuksilla osakemaksujen suorittamisesta.
- s. 156 - vakuutus osakkeiden maksamisesta –otsikon jälkeiset seitsemän riviä korvataan seuraavalla tekstillä (585/2009, HE 52/2009):
Yhtiö voidaan rekisteröidä, kun kaupparekisteriin on toimitettu:

1. yhtiön hallituksen jäsenten ja toimitusjohtajan vakuutus siitä, että yhtiön perustamisessa on noudatettu osakeyhtiölain säännöksiä;
2. yhtiön tilintarkastajien todistus siitä, että osakeyhtiölain säännöksiä osakkeiden maksamisesta on noudatettu; jos yhtiössä ei ole velvollisuutta valita tilintarkastajaa, osakkeiden maksamisesta on annettava muu selvitys, esimerkiksi pankin tiliote.

s. 157 (Edellä 2-kohdassa oleva teksti korvaa myös sivun 157 viidenneltä riviltä alkavan virkkeen.)

s. 162 Sivun loppupuolella selostettua osakeyhtiössä YEL-vakuuttamiseen velvollisten käsitelmäärittelyä on muutettu (190/2010:)

Ilmaisia ”yksin tai yhdessä perheenjäsenen kanssa” on laajennettava lakimuutoksen johdosta. YEL:n piiriin kuuluu osakeyhtiössä johtavassa asemassa oleva henkilö, joka omistaa yksin yli 30 prosenttia tai yhdessä perheenjäsenen kanssa yli puolet yhtiöstä tai äänimäärästä yhtiössä.

Perheenjäsenen tulkinta on muuttunut niin sanotun avopuolisolain (26/2011) johdosta: avopuolisoita ovat parisuhteen osapuolet, jotka *ovat asuneet yhteistaloudessa vähintään viisi vuotta* tai joilla on tai on ollut yhteinen tai yhteisessä huollossa oleva lapsi.

Väärinkäytösten ehkäisemiseksi on yrittäjien eläkelain 3 §:ään lisätty uusi 7 momentti. Sen mukaan yrittäjänä pidetään myös henkilöä, joka tosiasiallisesti harjoittaa yritystoimintaa, vaikka toimintaa muodollisesti harjoitettaisiin toisen henkilön nimissä.

s. 165 Kolmannelta riviltä alkavan virkkeen (**Elintarvikehuoneistolle** on elintarvikelain mukaan saatava ennen toiminnan aloittamista kunnan viranomaisen hyväksyntä.) jälkeen lisätään:

Toiminnan keskeyttämisestä, lopettamisesta ja yrityksen omistajan vaihtumisesta tulee ilmoittaa vastaavalle valvontaviranomaiselle. Siirrettävistä myyntikojuista eli niin sanotuista liikkuvista elintarvikehuoneistoista on ilmoitettava valvontaviranomaiselle (1137/2008, HE 108/2008). Maa- ja metsätalousministeriön yksityiskohtaisessa asetuksessa määritetään esimerkiksi elintarvikkeiden säilytys- ja myyntilämpötilat. (28/2009)

s. 165 OSAKEYHTIÖN TOIMIELIMET –otsikkoa edeltävän tekstin loppuun lisätään: Eri aloja varten on annettu lukuisia, työturvallisuuteen liittyviä säädöksiä otettavaksi huomioon yritystä perustettaessa ja yritystoimintaa harjoitettaessa. Esimerkiksi Valtioneuvoston asetuksessa rakennustyön turvallisuudesta (205/2009) on rakennushankkeiden työturvallisuutta, työterveyttä ja viranomaisilmoituksia koskevia säännöksiä.

s. 166 Yhtiökokoukseen osallistuminen –otsikon alla olevaan tekstiin kolmannella rivillä asiamiehen välityksellä –sanojen jälkeen lisätään:

Pörssiyhtiön osakkeenomistajalla voi olla useita asiamiehiä, jotka edustavat osakasta eri arvopaperitileillä olevilla osakkeilla.

- s. 167 Neljännen rivin loppuun lisätään:
Yhtiöjärjestyksessäkin on mahdollista määrätä, että yhtiökokoukseen saa osallistua postin taikka tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla.
- s. 167 Sivun ensimmäisen kokonaisen tekstikappaleen seitsemäs rivi:
kymmenen päivää on 3.8.2009 alkaen *kahdeksan arkipäivää*. Mainittua ajankohtaa nimitetään laissa *yhtiökokouksen täsmäytyspäiväksi*. (585/2009)
- s. 214 Lakiluettelon kymmenenneksi viimeisellä rivillä olevan Laki kuluttajaneuvonnan järjestämisestä kunnassa -nimikkeen tilalle tulee

Laki kuluttajaneuvonnasta Yr 517 (800/2008)
- s. 221 Ennen – markkinointiarpajaiset-otsikkoa olevat kaksi virkettä korvataan seuraavalla tekstillä:

Kielto koskee vain gsm-verkossa käytettäviä puhelimia ja liittymiä. Uudempaa teknologiaa hyödyntävien puhelimen kytkykauppa on sallittua. Näin pyritään edistämään kehittyneiden matkapuhelinten ja niitä hyödyntävien palveluiden käyttöönottoa. Myös gsm-matkaviestiverkon puhelinten osalta kytkykauppa on sallittu, jos kyse on tavanomaisesta matkapuhelimesta poikkeava pöytäpuhelin tai turvapuhelin. Jos teleyritys tarjoaa pidempää kuin 12 kuukauden sopimusta, kuluttajalla on kuitenkin oikeus tehdä 12 kuukauden pituinen määräaikainen liittymäsopimus. (976/2008, HE109/2008)
- s. 221 Säännös sattumanvaraisista eduista on kumottu 15.6.2011 lukien (laki 227/2011). Tämän vuoksi -markkinointiarpajaiset otsikon jälkeinen tekstikappale korvataan seuraavalla tekstillä:

Jos markkinointiin liittyy arvontoja, yleisökilpailuja tai pelejä, niihin osallistumisen ehtojen on oltava selkeitä ja ymmärrettäviä sekä helposti saatavilla.
- s. 223 **Säännökset sopimusehdoista**-kappaleen jälkeen lisätään:
Osapuolten sähköinen tunnistaminen
Sähköisissä palveluissa oikeustointen tekijöiden on voitava luottaa toisiinsa. Luottamusta vahvistaa se, että osapuolten tunnistamisessa käytetään 1.9.2009 voimaan tullutta lakia vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista (617/2009). Lain soveltaminen takaa kuluttajalle vahvan oikeusturvan. Toisaalta palveluntarjoaja voi luottaa siihen, että etäyhteyden päässä oleva palvelunkäyttäjä on se, joka väittää olevansa. Laki sisältää yksityiskohtaiset säännökset siitä, mitä edellytyksiä vahvan sähköisen tunnistamismenetelmän tulee täyttää sekä siitä, mitä vaatimuksia elinkeinonharjoittajalle ja hänen tarjoamalleen palvelulle asetetaan.

s. 231 Viivästyskoron suuruutta koskevaan tekstikappaleeseen muutetaan ajantasaiset prosenttiluvut:

Viivästyskorko on koko vuoden 2012 ajan 8 prosenttia (1501/2011 ja 380/2012).

s. 231 Ensimmäisen kokonaisen tekstikappaleen viimeinen virke (Viivästyskorko saa...) muutetaan tällaiseksi:

Viivästyskorko saa kulutus- ja asuntoluotoissa olla kuitenkin vähintään luottoajalta maksettavan koron eli niin sanotun juoksuoron suuruinen, ei kuitenkaan kuin enintään 180 vuorokauden ajan velan erääntymisestä. (846/2009)

Kuluttajansuojalain kulutusluottoja koskeva 7 lukua on muutettu ja uudet säännökset tulivat voimaan 1.12.2010 (laki 27.8.2010/746). Tämän vuoksi koko kulutusluottoja koskeva kappale korvataan seuraavalla tekstillä:

6.2 KULUTTAJALUOTOT

Kuluttajaluotoista säädetään syksyllä 2010 uusitussa kuluttajansuojalain 7 luvussa. Kuluttajaluottoja saa tarjota vain **luotonantajarekisteriin merkitty luotonantaja**. Rekisteri- ja valvontaviranomaisena toimii Etelä-Suomen aluehallintovirasto. Rekisteriin merkittävältä luotonantajalta edellytetään muun muassa luotettavuutta sekä riittävää ammattitaitoa luottotoiminnan harjoittamiseen.

Käsitteitä

Kuluttajaluottoihin liittyy muun muassa seuraavia käsitelmäärittelyjä:

Kuluttajaluotto on yleiskäsite luotosta, jonka elinkeinonharjoittaja (luotonantaja) myöntää kuluttajalle lainana tai maksulykkäyksenä tai muuna vastaavana järjestelyinä. Myös *asunto- ja opintolainoihin* sovelletaan yleensä samoja kuluttajansuojalain säännöksiä kuin kuluttajaluottoihin.

Jatkuvalla luotolla tarkoitetaan kuluttajaluottoa, joka on ennalta sovittuun luottorajaan asti jatkuvasti kuluttajan käytettävissä ilman luotonantajan erillistä luottopäätöstä;

Kertaluotolla taas tarkoitetaan muuta kuluttajaluottoa kuin jatkuvaa luottoa;

Hyödykesidonnainen luotto on kulutushyödykkeen hankkimista varten myönnettävä kuluttajaluotto, jonka antajana on myyjä itse tai muu taho sopimuksen tai muun kuluttajien luotottamista koskevan järjestelyn perusteella;

Asuntoluotto on asuinhuoneiston, -kiinteistön tai – rakennuksen hankkimiseksi tai peruskorjaamiseksi myönnettävä kuluttajaluotto. Määritelmä kattaa sekä vakituiset että vapaa-ajan asunnot. Lisäksi edellytetään, että luoton vakuudeksi annetaan vakituinen asunto;

Osamaksukaupalla tarkoitetaan tavaran kauppaa, jossa kauppahinta suoritetaan maksuerissä. Lisäksi myyjä on pidättänyt itselleen oikeuden tavaran takaisin ottamiseen, jos kauppahintaa ei makseta sopimuksen mukaisesti. Vaihtoehtoisesti myyjä on voinut pidättää omistusoikeuden tavaraan kauppahinnan maksamiseen saakka;

Luottokustannuksia ovat luotonantajan tiedossa olevat, kuluttajalle luottosuhteen johdosta maksettavaksi tulevat korkojen, kulujen ja muiden maksujen yhteismäärä.

Todellisella vuosikorolla tarkoitetaan korkoprosenttia, joka saadaan laskemalla luottokustannukset vuosikorkona luoton määrälle lyhennykset huomioon ottaen. Koron laskemistavasta ja laskennassa käytettävistä oletuksista säädetään tarkemmin oikeusministeriön asetuksella.

Kuluttajaluottojen markkinointi

Kuluttajaluottoa ei saa markkinoida siten, että markkinointi on omiaan selvästi heikentämään kuluttajan kykyä harkita luoton ottamista huolellisesti. Tällaista on esimerkiksi luoton markkinoiminen riskittömänä tai huolettomana ratkaisuna kuluttajan taloudellisiin ongelmiin. Luoton myöntäminen **ei** myöskään **saa olla pääasiallinen markkinointikeino** markkinoitaessa muita kulutushyödykkeitä.

Mainonnassa on ilmoitettava luoton *todellinen vuosikorko*, jos siinä mainitaan luoton korko. Sama pätee silloin, jos mainonnassa esiintyy muu luotosta perittäviä kustannuksia kuvaava luku, esimerkiksi luoton käsittelykulut tai luottosopimuksen ehtoja koskeva tieto, esimerkiksi luottoaika. Muita ilmoitettavia tietoja ovat: luoton korko ja muut luottokustannukset, luoton määrä tai luottoraja, luottosopimuksen kesto sekä luoton ja luottokustannusten yhteismäärä ja maksuerien määrä. Tietyn hyödykkeen oston rahoittamiseksi mainostetussa luotossa on ilmoitettava käteishinta ja mahdollinen käsiraha. Vakuutuksesta tai muusta lisäpalvelusta on ilmoitettava, jos ne ovat luoton saamisen edellytyksenä.

Luottosopimusta edeltävät toimet

Luotonantajan on ennen sopimuksen tekemistä annettava kuluttajalle riittävät ja selkeät selvitykset sen arvioimiseksi, soveltuuko luotto kuluttajan tarpeisiin ja hänen taloudelliseen tilanteeseensa. Luotonantajan on myös arvioitava *kuluttajan luottokelpoisuus*. Myös luottoa hakevan henkilöllisyys on todennettava huolellisesti ennen luottosopimuksen päättämistä.

Tämän lisäksi luotonantajan on hyvissä ajoin ennen luottosopimuksen tekemistä annettava tietyt laissa säädetty tiedot. Tiedot on pääsääntöisesti annettava ”Vakiomuotoiset eurooppalaiset kuluttajaluottotiedot”-lomakkeella. Jos luottosopimus tehdään kuluttajan pyynnöstä esimerkiksi puhelimitse, on mainittu lomake annettava kuluttajalle viipymättä sopimuksen tekemisen jälkeen.

Luottosopimuksen tekeminen

Kuluttajaluottosopimukset on tehtävä **kirjallisesti** ja niissä on oltava lain tarkoin määräämä sisältö. Myös sähköinen sopimus on mahdollinen, jos kuluttaja voi tallentaa ja toisintaa sen muuttumattomana. Kuluttajalle on annettava kappale sopimusta. Hyödykesidonnaisen kertaluoton etämyynnissä riittää, kun sopimus toimitetaan hyödykkeen toimittamisen yhteydessä. (844/2009)

Kuluttajalta ei saa luottosuhteen perusteella periä maksua, korkoa tai korvausta, josta ei sopimuksessa ole sovittu. Myös **vekselisitoumuksen**, ja yleensäkin niin sanotun juoksevan velkasitoumuksen, ottamisen kuluttajalta hyödykesidonnaisesta kuluttajaluotosta on **kiellettyä**. Varojen luovuttamisaikaan liittyy rajoitus. Jos nimittäin kuluttajaluottoa on haettu ja se myönnetty kello 23:n ja 7:n välisenä aikana, varat saa suorittaa kuluttajalle vasta kello 7:n jälkeen.

Luottosopimuksen peruuttaminen

Kuluttajalla on oikeus peruuttaa luottosopimus ilmoittamalla siitä luotonantajalle pysyvällä tavalla eli esimerkiksi kirjeellä tai sähköpostilla. Peruutus on tehtävä **14 päivän kuluessa** sopimuksen tekemisestä. Jos kuluttaja saa luottosopimuksen kappaleen itselleen myöhemmin, lasketaan aika tästä ajankohdasta. Peruuttamisoikeus ei koske asuntoluottoja, ellei niitä ole tarjottu koti- tai etämyynnissä.

Luoton enneaikainen maksu

Kuluttajalla on **oikeus maksaa** kuluttajaluotto tai sen osa **ennen luoton erääntymistä**. Mikäli luotto maksetaan ennen sen erääntymistä, saa luottokustannuksista vähentää sen osuuden, joka kohdistuu käyttämättä jäävään luottoaikaan. Tämä merkitsee käytännössä sitä, että esimerkiksi osamaksukaupassa loppukauppahinta maksetaan käteishintaisena. Luottosuhteen perustamisesta aiheutuneet todelliset kulut luotonantaja voi kuitenkin periä kokonaan, jos ne on yksilöity luottosopimuksessa. *Kiinteäkorkoisissa*, muissa kuin asuntoluotoissa, luotonantajalla on tietyin poikkeuksin oikeus saada korvaus luoton enneaikaisesta takaisinmaksusta. Laissa on säännökset korvauksen enimmäismäärästä. *Asuntoluoton* enneaikaisesta maksamisesta saa periä korvauksen, jos luottoa on myönnetty yli 20 000 euroa ja luoton korko on kiinteä tai viitekoron määräytymisjakso on vähintään kolme vuotta.

Maksun laiminlyönti

Kuluttajaluottosopimuksessa on myyjälle voitu antaa tietyin edellytyksin oikeus **tavaran takaisin ottamiseen**, mikäli ostaja ei maksa kauppahintaa sopimuksen mukaan tai rikkoo muutoin olennaisesti sopimusta. Tavaraa ei kuitenkaan yleensä saa ottaa takaisin, jos maksun viivästyminen johtuu kuluttajan sairaudesta, työttömyydestä tai muusta vastaavasta syystä. Joka tapauksessa kuluttaja saa pitää esineen, jos hän maksaa myyjälle tämän kokonaissaatavan korkoineen ja kuluineen. Osamaksukaupassa myyjällä on oikeus hakea **virka-apua** esineen takaisin ottamiseksi. Viranomaisen on joko ostajan asuinpaikan tai esineen sijaintipaikan ulosottomies.

Kuluttajaluoton vanhentumisaika

Si 415 Laki velan vanhentumisesta (728/2003)

Kuluttajaluoton eli myyjän kannalta kuluttajasaatavan vanhentumisaika on **kolme vuotta**. Se alkaa kulua luoton eräpäivästä. Erissä maksettavan luoton vanhentuminen alkaa erikseen kunkin maksuerän eräpäivästä.

Vanhentuminen voidaan **katkaista**, jolloin alkaa kulua uusi kolmen vuoden vanhentumisaika. Vanhentuminen katkeaa, kun kuluttaja maksaa velkaa tai muutoin tunnustaa velan tai kun myyjä vaatii suoritusta tai muistuttaa kuluttajaa velasta. Myös osapuolten tekemä velkaa koskeva sopimus esimerkiksi velan maksujärjestelyistä katkaisee velan vanhentumisen. Vanhentumisen katkaisee edellisten vapaamuotoisten toimien lisäksi myös ns. viralliskatkaisu. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi velkojan vireille panemaa kannetta oikeudessa tai velan ilmoittamista ulosotto- tai velkajärjestelymenettelyissä.

Pikaluotot

Niin sanottujen pikaluottojen antamisessa esiintyneiden ongelmien korjaamiseksi on 1.2.2010 tullut voimaan säännös, jonka mukaan luotonantajan on todennettava ennen luoton antamista luotonhakijan henkilöllisyys huolellisesti. Mikäli luottoa haetaan kello 23:n ja 7:n välisenä aikana, varat saa suorittaa kuluttajalle vasta kello 7:n jälkeen. (844/2009)

Varsinkin pikaluottojen korkean korkotason johdosta oletettaneen yleisesti, että tästä aihepiiristä on tulossa lainsäädäntömuutoksia.

Kuluttajasaatavan periminen

Si 413 Laki saatavien perinnästä (513/1999)

Perintätoiminnan harjoittaminen on **luvanvarainen elinkeino**. Toimintaluvan myöntää keskushallintoviranomaisena Etelä-Suomen aluehallintovirasto.

Saatavien perintälain mukaan perinnässä ei saa käyttää **hyvän perintätavan vastaista** tai muutoin velallisen kannalta sopimatonta menettelyä. Kuluttajiin kohdistuvassa perinnässä pätevät lisäksi edellä selostetut kuluttajansuojalain säännökset sopimattomasta tai hyvän tavan vastaisesta menettelystä. Perintätoimiston suorittaessa kuluttajasaatavan perintää sen on annettava velalliselle kirjallinen, määrämuotoinen maksuvaatimus. Saatavasta ei saa yleensä vaatia maksua tuomioistuimessa ennen kuin maksuvaatimus on lähetetty ja siinä mainitut saatavan maksamisaika ja huomautusten esittämisäika ovat päättyneet. Kuluttajasaatavan perimisessä *ei saa käyttää trattaperintää*.

Velallisen on korvattava perinnästä velkojalle aiheutuvat **kohtuulliset kulut** riippumatta siitä, periikö saatavaa velkoja itse vai toimeksisaaja velkojan lukuun. Laissa säädetään perintäkulujen enimmäismääristä sekä maksuistutusten ja –vaatimusten aikarajoista. Perintätoimisto ei saa laskussaan periä velalliselta perintäkulujen lisäksi arvonlisäveroa. Perintätoimiston on pidettävä velkojan lukuun perimänsä varat erillään omista varoistaan ja talletettava varat pankkitilille tai säilytettävä ne muulla luotettavalla tavalla. **Kuluttaja-asiamies** valvoo kuluttajasaatavien perintätoimintaa. Hän voi tarvittaessa viedä asian markkinaoikeuden käsiteltäväksi. Markkinaoikeus voi sakon uhalla kieltää elinkeinonharjoittajaa jatkamasta lainvastaista menettelyä. Lain rikkomisesta voi seurata myös sakko- tai vankeusrangaistus.

s. 244

Lomaosakkeiden kauppaa koskevaa KSL:n 10 lukua on muutettu 15.6.2011 voimaan tulleella lailla (227/2011). Tämän vuoksi Lomaosakkeiden kauppaa koskeva kappale korvataan seuraavalla kappaleella:

Lomaosakkeiden kauppa

Käytännössä puhutaan yleisesti lomaosakkeiden tai viikko-osakkeiden kaupasta. Kuluttajansuojalaissa käytetään tästä kaupan kohteesta **aikaosuus**-nimitystä. Laki koskee paitsi niin sanottuja aikaosuusasuntoja, myös aikaosuusperiaatteella käytettäviä huvialuksia tai asuntovaunuja. Lain säännösten mukaan myyjänä olevan elinkeinonharjoittajan on annettava aikaosuuksien markkinoinnissa laissa tarkkaan säädetyt tiedot. Tiedot on annettava vakiomuotoisella tietolomakkeella. Erikseen on kielletty aikaosuudenmarkkinointi sijoituksena. Kauppasopimus on tehtävä kirjallisena ja määrämuodossa. Ostajalla on oikeus peruuttaa kauppa **neljäntoista päivän** kuluessa sopimuksen allekirjoittamisesta lukien. Kauppahintaa ei saa vastaanottaa ennen peruuttamisajan päättymistä.

s.. 244

Lomaosakkeiden kauppa –tekstikappaleen jälkeen lisätään:

PALVELUJEN TARJOAMISEN ERITYISSÄÄNNÖKSET

Vuoden 2009 lopussa on tullut voimaan **laki palvelujen tarjoamisesta** (1166/2009). Lain tavoitteena on vahvistaa kuluttajien oikeuksia ja parantaa palvelujen laatua. Lain mukaan palveluntarjoajan on esimerkiksi **pidettävä asiakkaan saatavilla määrätyt tiedot** itsestään ja toiminnastaan. Asiakkaan

saataville on annettava esimerkiksi tiedot palveluntarjoajan nimestä ja yritysmuodosta, osoitteesta, sähköpostiosoitteesta ja muista yhteystiedoista, Y-tunnuksesta, tieto siitä, mihin kaupparekisteriin palveluntarjoaja on merkitty, tieto palveluntarjoajan ammattinimikkeestä ja tieto siitä Euroopan talousalueeseen kuuluvasta valtiosta, jossa nimike on annettu, tieto mahdollisesti käytettävistä vakiosopimusehdoista, mahdollisesta takuusitoumuksesta, mahdollisesta vastuuvakuutuksesta ja tieto palvelun hinnasta, jos palveluntarjoaja on määritellyt sen ennakolta. Tiedot on annettava hyvissä ajoin ennen sopimuksen tekemistä tai ennen palvelun tarjoamista. Palvelun vastaanottajan saatavilla tietojen pitää olla paikassa, jossa palvelua tarjotaan tai palveluntarjoajan internetverkkosivuilla tahi tarjottavia palveluja koskevissa esitteissä.

Palveluntarjoamislaki koskee myös sellaisia palveluntarjoajia, joilla on asuin- tai kotipaikka toisessa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa. Kyse voi olla myös elinkeinonharjoittajasta, joka ei sijoittaudu Suomeen muutoin kuin tilapäisesti. Lain säännösten noudattamista valvoo kuluttaja-asiamies.

s. 246 Kuudes rivi: sivunumeroiden tulee olla: 216 – 223.

s. 247 - markkinoinnista johtuva virhe sivuotsikon edellä olevan tekstin kolmanneksi viimeisen rivin pohjapiirros-sanan jälkeen lisätään:
ja energiatodistus. (795/2008)

s. 249 Kappaleen neljä ensimmäistä riviä korvataan seuraavalla tekstillä:

Mikäli kuluttaja ja elinkeinonharjoittaja eivät pääse sopimukseen tavaran virheen tai toimituksen viivästymisen seuraamuksesta, on kuluttajalla oikeus saada viranomaisapua. Paikallisella tasolla maksutonta neuvonta- ja sovitteluapua antavat **kuluttajaneuvojat**. Apua saa ja puhelimitse, sähköisesti tai neuvonnan toimipisteissä. Kuluttajaneuvontaa ja sovitteluapua antavat tähän tehtävään määrätyt **maistraatit** tai niiden hankkimat palvelun tuottajat. (800/2008)
Kuluttajaneuvonnan yhteystiedot löytyvät osoitteesta www.kuluttajavirasto.fi >
Kuluttajaneuvonta > Neuvonnan yhteystiedot.

s. 250 Koska kunnallinen kuluttajaneuvonta on siirtynyt maistraateille, toisen tekstikappaleen viimeinen virke supistetaan tällaiseksi:

Kuluttajavirasto tekee hyödykkeiden hintaselvityksiä ja huolehtii kuluttajavalistuksesta sekä kuluttajaneuvonnan ohjauksesta.

s. 250 KULUTTAJAVIRANOMAISET aihekokonaisuuden viimeinen virke korvataan seuraavalla tekstillä (801/2008, 844/2009):

Kuluttajavirasto tekee hyödykkeiden hintaselvityksiä sekä huolehtii kuluttajavalistuksesta ja –kasvatuksesta. Kulutusluottoja koskevien säännösten noudattamista valvoo kuluttaja-asiamiehen, Kuluttajaviraston ja (lääninhallitusten tilalle tulleiden) aluehallintovirastojen lisäksi Finanssivalvonta.

Laki kulutushyödykkeiden turvallisuudesta on kumottu 1.1.2012 alkaen ja korvataan Kuluttajaturvallisuuslailla (920/2011). Tämän vuoksi entisen tilalle tulee seuraava teksti:

KULUTUSHYÖDYKKEIDEN TURVALLISUUS

Yr 502 Kuluttajaturvallisuuslaki (920/2011)

Lain tavoitteet

Kuluttajaturvallisuuslaki koskee elinkeinonharjoittajan valmistamia, myymiä, maahantuomia, maasta viemiä tai maan kautta kuljettamia kulutustavaroita. Tavaroiden lisäksi laki koskee kuluttajapalveluita, joita tarjotaan, suoritetaan, pidetään kaupan, myydään tai muutoin luovutetaan. Näitä ovat esimerkiksi kuntoliikunta-, korjaus- ja huolto-, majoitus- ja ravitsemis-, matkatoimisto-, koulutus- sekä terveyden- ja kauneushoitopalvelukset. Laissa pyritään turvaamaan se, etteivät kulutustavarat ja kuluttajapalvelukset aiheuta vaaraa kuluttajan terveydelle tai omaisuudelle. Lain tavoitteena on ehkäistä ennalta vaaratilanteiden syntyminen.

Toiminnanharjoittajan velvollisuudet

Elinkeinoharjoittajia sekä muita palvelun tarjoajia, esimerkiksi kouluja, sairaaloita, päiväkoteja ja kuntia, nimitetään laissa toiminnanharjoittajiksi. Heidän on noudatettava olosuhteiden ja ammattitaidon edellyttämää huolellisuutta. Sitä noudattamalla hänen on varmistauduttava siitä, että kulutustavarasta tai kuluttajapalveluksesta ei aiheudu vaaraa kenenkään terveydelle tai omaisuudelle. Toiminnanharjoittajalla on oltava riittävät ja oikeat tiedot kulutustavarasta ja kuluttajapalvelusta, ja hänen on arvioitava niihin liittyvät riskit.

Tiettyjen laissa lueteltujen palvelun tarjoajien on tehtävä ennen kuluttajapalvelun tarjoamisen aloittamista kirjallinen ilmoitus kunnan valvontaviranomaiselle. Tällaisia palveluja ovat esimerkiksi huvipuistot, kuntosalit, uimahallit ja –rannat, kylpylät leikkikentät, seikkailu-, elämys- ja luontopalvelut sekä merkittävän riskin sisältävät tapahtumat. Ilmoitusvelvollisen on lisäksi laadittava turvallisuusasiakirja.

Myös vaarallisesta kulutustavarasta tai kuluttajapalvelusta on ilmoitusvelvollisuus. Toiminnanharjoittajan on ilmoitettava välittömästi valvontaviranomaiselle, jos hän saa tietoonsa tai jos hänen tulisi ammattitaitonsa perusteella pystyä päättelemään, että hänen tarjoamastaan hyödykkeestä aiheutuu vaaraa jonkun terveydelle tai omaisuudelle. Hänen on myös ilmoitettava, mihin toimenpiteisiin hän on jo ryhtynyt vaaran johdosta. Valvontaviranomaisia ovat Turvallisuus- ja kemikaalivirasta, aluehallintovirastot ja tullilaitos. Kuntatason valvontaviranomainen on terveyslautakunta tai muu vastaava monijäseninen toimielin ja mahdollisesti sen alainen viranhaltija. Valvontaviranomainen voi vaatia, että kuluttajat saavat tavaraan tai palvelukseen liittyvän vaaran ehkäisemiseen käyttöohjeita tai varoituksia. Muutoinkin toiminnanharjoittajalla on markkinoinnissaan tiedotusvelvollisuus. Kuluttajien on saatava tarvittavat tiedot pystyäkseen arvioimaan kulutushyödykkeisiin liittyvät vaarat.

Lainvastaiset hyödykkeet

Kulutustavara tai kuluttajapalvelu on lainvastainen silloin, kun se voi aiheuttaa vamman, myrkytyksen, sairauden tai muun vaaran terveydelle tai vahingoittaa omaisuutta. Terveysturvallisuuden saattaa aiheuttaa esimerkiksi tavaran rakenteessa oleva vika tai tavarasta annetut totuudenvastaiset tai puutteelliset tiedot. Kuluttajapalvelukin voidaan suorittaa puutteellisesti tai siitä annetut tiedot voivat

olla totuudenvastaisia tai puutteellisia. Vastaavasta syystä tavara tai palvelu voi olla omaisuudelle vaarallinen eli se voi vahingoittaa toista esinettä tai muuta omaisuutta. Jos tavara tai palvelu ei ole edellä selostetulla tavalla vaarallinen, sitä pidetään lain mukaan turvallisena. Yleensä kulutustavaraa tai kuluttajapalvelua pidetään turvallisena silloin, kun se on yleisten *standardien* mukainen. Kulutustavaraa, jossa ei ole lainsäädännön edellyttämää CE-merkintää, ei saa saattaa markkinoille.

Keinot tavoitteiden saavuttamiseksi

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto laatii lain tavoitteiden saavuttamiseksi valtakunnallisen valvontaohjelman. Kuntien tehtävänä on laatia vastaavanlainen suunnitelma kuntatasolle. Valvontaviranomaisilla on oikeus ottaa näytteitä kulutushyödykkeistä. Viranomaisen voi määrätä kulutushyödykkeen lainvastaisuuden johdosta toteutettavaksi korjaus-, oikaisu- ja tiedottamistoimenpiteitä. Niiden tavoitteena on torjua tai ehkäistä taikka vähentää hyödykkeen lainvastaisuudesta aiheutuvaa vaaraa. Viranomaisella on myös oikeus kieltää vaaralliseksi katsomansa kulutustavaran tai kuluttajapalveluksen valmistaminen tai suorittaminen, myynti, muu luovutus ja maahantuonti. Kiellon lisäksi voidaan samalla määrätä, että vaaralliset kulutustavarat on poistettava markkinoilta tai lopetettava vaarallisen kuluttajapalveluksen tarjoaminen. Tavara voidaan jopa määrätä hävitettäväksi. Lisäksi viranomaisella on oikeus määrätä elinkeinonharjoittaja korjaamaan tavara tai palvelus, vaihtamaan vaarallinen tavara vaarattomaan tai purkamaan tehty sopimus. Elinkeinoharjoittaja tai muu palvelun tarjoaja voidaan velvoittaa myös tiedottamaan saamastaan kiellosta tai muusta viranomaisen määräyksestä sekä kuluttajien oikeuksista. Kieltopäätöstä samoin kuin kaikkia muitakin sanktioita voidaan tehostaa uhkasakolla. Lain rikkomisesta voidaan tuomita myös sakko- tai vankeusrangaistus.

s. 256

Elintarvikkeet-otsikon jälkeisen tekstin loppuun lisätään uusi kappale:

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa eräiden elintarvikehuoneistojen elintarvikehygieniasta (28/2009). Siinä on säännöksiä elintarvikehuoneiston rakenteellisista vaatimuksista. Huoneistossa on oltava esimerkiksi erillinen tila siivousvälineiden ja huoltoa varten sekä henkilökunnalle asianmukaisesti varustettu käymälä ja pukeutumistila. Myös asiakaskäymälöitä on oltava esimerkiksi kahviloissa ja ravintoloissa joissa on yli kuusi asiakaspaikkaa. Asetuksessa on säännöksiä myös esimerkiksi huoneiston toiminnallisista vaatimuksista. Esimerkiksi kypsentämättömät liha- ja kalastustuotteet on pidettävä erillään valmisruuista. Lisäksi asetuksessa säädetään muun muassa elintarvikkeiden säilytys- ja myyntilämpötiloista sekä tarjoilulämpötiloista, elintarvikkeiden ulkomyyntistä ja työntekijöiden henkilökohtaisesta hygieniasta. (28/2009) Kunnat suorittavat alueellaan elintarvikevalvontaa. (411/2009)

s. 256-257

Ekotuotemerkkiä ja CE-merkintää koskevat tekstit korvataan seuraavilla kappaleilla:

Ekotuotemerkki

Ekotuotemerkkien eli ekomerkkien eli ympäristömerkkien tavoitteena on ohjata tuotteiden valmistusta ja kulutusta ympäristöä säästävään suuntaan. Merkki osoittaa tuotteen kuormittavan ympäristöä vähemmän kuin muut vastaavat tuotteet. Tunnettuja ympäristömerkkejä ovat pohjoismainen Joutsenmerkki ja Euroopan ympäristömerkki. Viimeksi mainittu on voimassa EU:n alueella ja

ETA-maissa. Lisätietoja ympäristömerkeistä osoitteessa www.ymparisto-merkki.fi.

CE-merkki

CE-merkinnästä on yleiset säännökset Euroopan parlamentin ja neuvoston akkreditoitua ja markkinavalvontaa koskevassa asetuksessa (EY N:o 765/2008). Säännöksiä on lisäksi monissa erityislaeissa kuten laissa lelujen turvallisuudesta (287/1997) ja sähköturvallisuuslaissa (410/1996). CE-merkintä osoittaa, että tuote täyttää olennaiset EU-direktiivien mukaiset turvallisuutta, terveyttä, ympäristöä ja kuluttajansuojaa koskevat vaatimukset. Merkintä on pakollinen tietyille tuoteryhmille, esimerkiksi leluille, henkilösuojaimille, hisseille, kaasulaitteille, pienjännitelaitteille sekä radio- ja telepätelaitteille. CE-merkin väärinkäytöstä voi seurata sakkorangaistus (Laki CE-merkintärikkomuksesta 187/2010).

s. 258

Energiamerkintää koskeva kappale korvataan seuraavalla kappaleella:

Laissa tuotteiden ekologiselle suunnittelulle ja energiamerkinnälle asetettavista vaatimuksista (1005/2008) on tuotteiden ekologista suunnittelua ja energiamerkintää koskevia yleisiä säännöksiä. Yksityiskohtaisia säännöksiä on Valtioneuvoston asetuksessa (1/2009). Lisäksi Kauppa- ja teollisuusministeriö on antanut päätöksiä ja asetuksia kotitalouslaitteiden energiamerkinnästä. Säännösten mukaan kodinkoneiden valmistajan tai maahantuojaan tulee huolehtia määräämuotoisen energiamerkinnän ja tuoteselosteen laatimisesta sekä toimittamisesta jälleenmyyjille. Energiamerkinnässä ilmoitetaan tuotteen energian ja muiden voimavarojen kulutus sekä melu. Vähittäismyymntipaiikassa kuluttajaa varten näytteille asetettuun laitteeseen on kiinnitettävä energiamerkki selvästi ja näkyvästi. Kun laitetta tarjotaan postitse, puhelimitse tai muulla etämyyntitavalla, kuluttajan on saatava energiamerkkiin ja tuoteselosteeseen sisältyvät oleelliset tiedot ennen kaupan päättämistä.

s. 258-259

Tupakkaa koskeva kappale korvataan seuraavalla kappaleella:

Tupakka

Tupakkalain (So 610, 693/1976 ja So 611, 225/1977) tavoitteena on tupakkatuotteiden käytön loppuminen Suomessa. Laissa on säädetty tarkkaan, millaisissa vähittäismyymntipakkauksissa tupakkatuotteita saa myydä. Pakkauksissa on muun muassa oltava varoitukset tupakan aiheuttamista terveyshaitoista. Laki kieltää myös tupakkatuotteen mainonnan, epäsuoran mainonnan (mielikuvan antamisen tietystä tupakkatuotteesta muun hyödykkeen mainonnassa) ja myynninedistämisen. Tupakkatuotteiden ja niiden tavaramerkkien esilläpito vähittäismyymntissä on kiellettyä vuoden 2012 alusta lukien.

Tupakkatuotteiden myynti on **luvanvaraista** ja luvan myöntäminen sekä myynninvalvonta ovat maksullisia. Luvan myöntäjänä, maksujen saajana ja taksojen määrääjänä on kunta. Luvanhaltijan on laadittava kirjallinen ohjeisto, *omavalvontasuunnitelma*, tupakasta annettujen säännösten toteuttamisen varmistamiseksi. Se sisältää esimerkiksi selvityksen siitä, miten uusien työntekijöiden perehdyttäminen säännöksiin toteutetaan palvelussuhteen alussa ja miten kaikkien työntekijöiden osaamisen kertaaminen toteutetaan vähintään vuosittain.

Tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden vähittäismyyntipisteessä on asiakkaiden hyvin havaittavissa oltava teksti: ”Tupakan myynti alle 18-vuotiaalle on kielletty. Tupakka aiheuttaa riippuvuuden ja vahingoittaa terveyttä. Sama ilmoitus pitää olla myös tupakkatuotteiden automaattisessa myyntilaitteessa. Tupakkatuotteiden myynti automaateista on kiellettyä vuoden 2015 alusta lukien.

Tupakointi on kielletty esimerkiksi virastojen asiakastiloissa, työyhteisöjen yhteisissä ja yleisissä sekä asiakkaille tarkoitetuissa sisätiloissa. Tupakointi voidaan sallia rajoitetusti majoitusliikkeen asiakkaiden majoitushuoneissa. Ravitsemisliikkeen sisätiloissa tupakointi voidaan sallia vain tupakointiin hyväksytyssä erillisessä tupakointitilassa. Tällöin on kuitenkin huolehdittava siitä, ettei tupakansavu pääse kulkeutumaan sille alueelle, jolla tupakointi on kielletty. Ruoan ja juoman tarjoilu ja nauttiminen on kielletty tupakointitilassa. Elinkeinonharjoittajan on laadittava omavalvontasuunnitelma. Siinä tulee esittää, miten tupakointitilan toimivuus varmistetaan ja miten tupakointitilan olosuhteita ja järjestystä voidaan valvoa tilan ulkopuolelta. Mikäli elinkeinonharjoittaja sallii tupakoinnin ravitsemisliikkeensä ulkona olevassa tarjoilutilassa tai muualla ulkona hallinnassaan olevalla alueella, hänen on huolehdittava, ettei tupakansavu kulkeudu sieltä ravitsemisliikkeen sisätiloihin. Asunto-osakeyhtiö tai muu asuin-yhteisö voi kieltää tupakoinnin hallitsemallaan yhteisellä ulkoalueella rakennuksen ilmanottoaukkojen läheisyydessä, lasten leikkialueella ja yhteisillä parvekkeilla.

Tupakkaa koskevien säännösten rikkomisesta voi seurauksena olla uhkasakon tai teettämishan asettamisen lisäksi sakko- tai vankeusrangaistus taikka vähittäismyyntiluvan peruuttaminen.

s. 258

Kemikaalit-otsikon jälkeisen tekstin loppuun lisätään:

Valtakunnallisina ohjaus- ja valvontaviranomaisina toimivat Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto sekä Suomen ympäristökeskus. Alueellisena viranomaisena toimivat työsuojelupiirien työsuojelutoimistot. Paikallisena viranomaisena on kunkin kunnan kemikaalivalvontaviranomainen. (408/2009)

s. 259

Valmismatkat-tekstikappaleen kaksi viimeistä virkettä eli viisi viimeistä riviä korvataan seuraavalla tekstillä:

Lisäksi säädetään **matkaesitteen vähimmäissisällöstä** ja matkanjärjestäjän muusta tiedotusvelvollisuudesta. Valmismatkalain mukaan matkustajalla on oikeus **peruuttaa sopimus**, jos hänellä on siihen erittäin painava syy. Syynä voi olla esimerkiksi se, että matkanjärjestäjä on korottanut olennaisesti matkan hintaa tai se, että matkustaja on estynyt osallistumasta matkalle häntä kohdanneen odottamattoman ja vakavan tapahtuman takia. (938/2008, HE 83/2008) Laissa valmismatkaliikkeistä (939/2008, HE 99/2008) säädetään matkanjärjestäjän

velvollisuudesta asettaa Kuluttajavirastolle **vakuus** konkurssin tai muun maksukyvyttömyyden varalta. Vakuudesta korvataan kuluttajan matkasta etukäteen maksamat maksut, majoitus matkakohteessa paluukuljetukseen asti sekä paluukuljetuskustannukset. Vakuutta koskevien säännösten rikkomisesta säädetään rikoslaissa seuraukseksi sakko- tai vankeusrangaistus. (940/2008)

Sivulta 269 alkaen:

LIIEKILPAILUN SÄÄNNÖKSET (Päivitetty elokuussa 2011, lisäajantasaistukset työn alla.)

TEOLLISOIKEUDET

Yksinoikeuksista patenttia, hyödyllisyysmallioikeutta, mallioikeutta ja tavaramerkkioikeutta nimitetään **teollisoikeuksiksi**.

Patentti

Yr 408 Patenttilaki (550/1967)

Patentti on yksinoikeus **keksinnön** ammattimaiseen hyödyntämiseen. Käytännössä puhutaan joko tuotepatentista tai menetelmäpatentista sen mukaan, liittyykö patentti tuotteen vai sen valmistusmenetelmään. Patentin saaminen edellyttää, että keksintö on uusi ja eroaa olennaisesti aikaisemmin keksitystä.

Patenttia haetaan kirjallisesti Patentti- ja rekisterihallitukselta. Patentin hakija ratkaisee, hakeeko hän kansallista patenttia, eurooppapatenttia vai kansainvälistä patenttia. Viranomaisen perii patentista hakemusmaksut ja vuosimaksuja.

Patentti - kuten yleensäkin aineettomat oikeudet - on myytävissä. Yleensä myydään maakohtainen käyttöoikeus, jolloin käyttöoikeuden ostaja valmistaa tuotetta "lisenssin nojalla" ja maksaa myyjälle korvausta, **rojalta**. Patentti on voimassa Suomessa 20 vuotta patenttihakemuksen tekemispäivästä lukien. Sitä ei voi uusia.

Työsuhdekeksintö

Yr 410 Laki oikeudesta työntekijän tekemiin keksintöihin (656/1967)

Laki oikeudesta korkeakouluissa tehtäviin keksintöihin (369/2006)

Työsuhdekeksintö on työ- tai virkasuhteessa olevan henkilön tekemä, patentoitavissa oleva keksintö. Lain vahvan pääsäännön mukaan työnantajalla on yleensä keksintöön ainakin jonkinasteinen oikeus, *mikäli keksintö kuuluu työnantajan tai tämän kanssa samaan konserniin kuuluvan yrityksen toimialaan*. Työnantajalla on oikeus toimialan ulkopuoliseenkin keksintöön, jos keksintö on syntynyt työntekijälle annetun tarkemmin määrätyn tehtävän tuloksena. Muutoin lain säännökset työnantajan oikeuden laadusta voidaan jakaa kolmeen luokkaan esimerkiksi seuraavalla tavalla:

1. Keksinnön syntymisen ja työntekijän työn tai siitä saatujen kokemusten välillä on *kiinteä yhteys* (4.1 §: "keksintö on syntynyt työntekijälle kuuluvien työtehtävien täyttämiseksi tapahtuvan toiminnan tuloksena tai olennaisesti käyttämällä hyväksi työnantajan tai tämän kanssa samaan konserniin kuuluvan yrityksen liikkeessä tai laitoksessa saavutettuja kokemuksia"). Tällöin työnantajalla on keksintöön **täydellinen oikeus**. Työnantaja myy myös lisenssit.
2. Keksinnön syntymisen ja työntekijän työn tai siitä saatujen kokemusten välillä on *vähemmän kiinteä yhteys* (4.2 §: "keksintö...on syntynyt muussa kuin 1 momentissa tarkoitettussa yhteydessä työsuhteeseen"). Tässä tapauksessa työnantajalla on keksintöön **käyttöoikeus**. Työnantajan käyttöoikeus merkitsee sitä, että lisenssien myyntioikeus on työntekijällä.

3. Keksinnön syntymisen ja työntekijän työn välillä *ei ole yhteyttä* (4.3 §: ”keksintö... on syntynyt ilman yhteyttä työsuhteeseen”). Työnantajalla on keksintöön tällöin **etuoikeus**. Se merkitsee, että työnantajalla on etuoikeus muihin nähden sopia työntekijän kanssa oikeudesta keksintöön. Työntekijällä ei ole kuitenkaan sopimuspakkoa.

Kaikissa tapauksissa työntekijällä on oikeus saada työnantajalta keksinnöstään kohtuullinen **korvaus**. Se on asetuksen mukaan yleensä osittain kertakorvausta, osittain rojalta. Ellei korvauksesta tai muusta työsuhdekeksintöön liittyvästä seikasta päästä yhteisymmärrykseen, voi Patentti- ja rekisterihallituksen yhteydessä toimiva keksintölautakunta antaa asiasta lausunnon työnantajan ja työntekijän pyynnöstä. Se voi työnantajan ja työntekijän yhteisestä pyynnöstä toimia myös välimesoikeutena, tuomioistuimena, jonka kustannukset maksetaan valtion varoista. Muutoin työsuhdekeksintöä koskevat riidat ratkaistaan Helsingin käräjäoikeudessa. Sekin voi asian käsittelemiseksi pyytää keksintölautakunnalta lausunnon.

Työsuhdekeksinnön tekijän on viipymättä **ilmoitettava työnantajalle** tekemästään keksinnöstä. Työnantajan pyynnöstä työntekijän on myös ilmoitettava käsityksensä siitä, millaisessa yhteydessä työsuhteeseen keksintö on syntynyt. Jos työnantaja on tiedottanut työntekijälle työnantajan kanssa samaan konserniin kuuluvien muiden yritysten toimialoista, koskee työntekijän ilmoitusvelvollisuus myös keksintöjä näiltä toimialoilta.

Saatuun työntekijän ilmoituksen on työnantajan neljän kuukauden kuluessa ilmoitettava työntekijälle halustaan käyttää keksintöön kohdistuvia oikeuksiaan. Mainitun neljän kuukauden kuluessa työntekijällä ei ole oikeutta määrätä keksinnöstään eikä toimia niin, että toiminnasta voisi olla seurauksena keksinnön julkiseksi tuleminen tai hyväksikäyttö toisen lukuun. Työnantajaa suojataan laissa työsuhteen päättymisen jälkeenkin: jos työsuhdekeksinnölle on haettu patenttia kuuden kuukauden kuluessa työsuhteen päättymisestä, tulkitaan keksintö yleensä työsuhteen aikana tehdyksi.

Työsuhdekeksintöön rinnastettavissa ovat myös korkeakoulujen palveluksessa olevien henkilöiden tekemät keksinnöt. Niistä on erikseen säännöksiä laissa oikeudesta korkeakouluissa tehtäviin keksintöihin (369/2006).

Puolustusvoimien palveluksessa olevan upseerin, joka oli laiminlyönyt velvollisuutensa, mitä oli vielä pääesikunnan käskylehdessä tähdennetty, lain mukaisesti tarjota palveluksessa ollessaan tekemiään aseteknillisiä keksintöjä puolustuslaitokselle, katsottiin syyllistyneen virkavirheeseen. (Ään.) KKO 1964 II 48.

Pikkupatentti

Yr 414 Laki hyödyllisyysmallioikeudesta (800/1991)

Pikkupatentti on **hyödyllisyysmallioikeuden** käytännön nimitys. Hyödyllisyysmallioikeuden voi saada keksintöön eli tekniseen ratkaisuun, jota voidaan käyttää teollisesti. Keksintö liittyy johonkin **esineeseen**, ei sen sijaan valmistusmenetelmään. Keksinnön on oltava uusi ja erottava selvästi aiemmin tunnetuista.

Hyödyllisyysmallioikeutta haetaan kirjallisesti Patentti- ja rekisterihallitukselta. Hyödyllisyysmallille voi hakea myös kansainvälistä suojaa samaan tapaan kuin patentille. Patentin myöntämisessä on käytössä hakemusmenettely, pikkupatentin myöntämisessä taas käytetään **ilmoitusmenettelyä**. Patenttihakemuksen yhteydessä viranomaisen tutkii tarkoin esimerkiksi sen, että keksintö on varmasti maailmanlaajuisesti uusi.

Hyödyllisyysmallihakemuksessa ei vastaavaa tutkimusta ole. Siinä viranomaisen rekisteröi hyödyllisyysmallin hyödyllisyysmallirekisteriin tarkastettuaan, että kyse on lain tarkoittamasta keksinnöstä ja että hakemus on tehty oikein. On siis mahdollista, että esimerkiksi keksintö, joka ei täytä uutuusvaatimusta, voidaan hyväksyä rekisteriin. Kuka tahansa voi tämän jälkeen esittää vaatimuksen hyödyllisyysmallin rekisteröinnin julistamisesta kokonaan tai osittain mitättömäksi esimerkiksi sillä perusteella, että keksintö ei ole uusi.

Pikkupatentti on voimassa neljä vuotta ja se voidaan uudistaa kahdesti, ensin neljäksi ja sitten kahdeksi vuodeksi.

Patentti- ja rekisterihallitus julkaisee jokaisesta teollis-oikeudesta omaa lehteä, jossa haetut teollisoikeudet julkistetaan.

(Sivu Hyödyllisyysmallilehdestä).

Tavaramerkkioikeus

Yr 418 Tavaramerkkilaki (7/1964)

Tavaramerkki on kaupallinen tunnus, jonka tarkoituksena on erottaa yrityksen tavarat ja palvelut muiden yritysten tavaroista ja palveluista. Muista teollisoikeuksista poiketen yksinoikeuden tavaramerkkiin voi **rekisteröinnin** lisäksi saada myös **vakiinnuttamalla**. Tavaramerkki on vakiintunut, kun se on yleisesti tunnettu asianomaisissa elinkeino- tai kuluttajapiireissä haltijan tavaroiden tunnuksena.

A:n katsottiin saaneen vakiinnuttamalla yksinoikeuden tavarann tunnusmerkkiin, jonka muodostivat urheilujalkineen kummallakin puolella kolme säännöllisen välimatkan päässä toisistaan olevaa, kengänpäällyksen väristä selvästi erottuvaa vinoraitaa kengän nauhoituksesta sen anturaan. B:tä kiellettiin pitämästä kaupan urheilujalkineita, joissa oli neljä samalla tavoin sijoitettua selvästi erottuvaa raitaa. Sekoitettavuutta arvosteltaessa ei otettu huomioon A:n kengissä olevia muita A:n tunnusmerkkejä. KKO1987:11 (Ään.)

Rekisteröitävän tavaramerkin olla erottumiskykyinen. Erottumiskykyinen ei ole esimerkiksi tavarann lajia, laatua tai käyttötarkoitusta, yksinomaan ilmaiseva merkki. Laissa on lisäksi luettelo seikoista, jotka estävät tavaramerkin rekisteröinnin. Tavaramerkki ei esimerkiksi saa olla sekoitettavissa muihin tavaramerkkeihin tai tunnuksiin. Se ei myöskään saa olla lain tai hyvän tavanvastainen eikä harhaanjohtava. Rekisteröintiä haetaan kirjallisesti Patentti- ja rekisterihallitukselta.

Luontaistuotekaupoissa myytävän erikoiselintarvikkeen tunnuksen RENICHEW katsottiin olevan sekoitettavissa apteekista ilman reseptiä myytävän lääkkeen tunnuksena käytettyyn tavaramerkkiin RENNIE. KKO 2004:49.

Tavaramerkki voi muodostua yhdestä tai useammasta sanasta, yhdestä tai useammasta kuviosta, kirjaimista, numeroista taikka tavarann tai niiden päällysten ulkomuodosta. Yhdistelmämerkiksi sanotaan esimerkiksi sanan ja kuvion muodostamaa merkkiä. Tavaramerkkinä saattavat olla mitkä tahansa muutkin merkit kuin ne, jotka ovat esitettävissä graafisesti. Esimerkiksi äänimerkit voivat olla tavaramerkkejä. Tavaramerkki voidaan sisällyttää myös iskulauseeseen. Epävirallista iskulauserekisteriä pitää MARK Suomen Markkinointiliitto ry.

(Sivu Tavaramerkkiopas-vihkosesta:

Uusin tavaramerkkikäsite on **yhteisön tavaramerkki**, joka on Euroopan unionin kattava tavaramerkkioikeus. Patentin hakijan tavoin tavaramerkkioikeuden hakijakin voi ratkaista, hakeeko hän merkilleen vain kansallista suojaa vai hakeeko hän yhteisön tavaramerkkiä vai tekeekö hän kansainvälisen rekisteröintihakemuksen.

Tavaramerkkioikeus on voimassa 10 vuotta. Se on uudistettavissa määräämättömän monta kertaa 10 vuodeksi kerrallaan. Jos merkki säilyy entisellään, sen haltijan ei tarvitse edes tehdä uudistamishakemusta. Patentti- ja rekisterihallitus uudistaa merkin automaattisesti, kun merkin haltija on suorittanut uudistamismaksun.

Tavaramerkin luvaton käyttö on rangaistuksen ja vahingonkorvauksen uhalla kielletty. Tuotevääreännöksiin voidaan puuttua, vaikka tuotteet eivät olisi tarkoitettu myytäväksi Suomessa. Tuotevääreännökset voidaan lain mukaan takavarikoida ja määrätä jopa hävitettäväksi, jos tavara tuodaan Suomen alueelle elinkeinotoiminnassa käytettäväksi, säilytettäväksi, varastoitavaksi tai edelleen kolmanteen maahan kuljetettäväksi.

Tavaramerkin yhteydessä puhutaan käytännössä myös käsitteestä ”brändi”. Se sisältää tavaramerkin lisäksi myös asiakkaan tiedostaman lupauksen oikeasta hinta-laatu -suhteesta. Usein tavaramerkki ja yrityksen toiminimi samastuvat toisiinsa, joten brändikäsite liittyy yrityksen toiminimeenkin.

Mallioikeus

Yr 421 Mallioikeuslaki (221/1971)

Mallioikeus on yksinoikeus malliin eli **tuotteen tai sen osan ulkomuodon** kaupalliseen hyväksikäyttämiseen. *Tuotteella* tarkoitetaan teollisesti tai käsityönä valmistettuja tavaroita ja niiden osia. Tuote voi olla myös pakkaus, pakkauksen ulkoasu, graafinen symboli tai typografinen kirjasintyyppi. Mallioikeuden kohteena oleva *ulkomuoto* ilmenee tuotteen tai sen koristelun piirteistä, kuten linjoista, ääriviivoista, väreistä, muodosta, pintarakenteesta tai materiaalista. Mallin *hyväksikäyttämistä* on muun muassa mallin mukaisen tuotteen valmistaminen, tarjoaminen, markkinoille saattaminen, maahantuonti, maastavienti taikka varastoiminen.

Korvakorun koukku, jota markkinoitiin erillisenä ja jota voitiin käyttää erilaisten riipusten yhteydessä, voitiin suojata mallina. KKO 1990:90.

Mallin rekisteröinnin ja yksinoikeuden edellytyksenä on, että malli on **uusi ja yksilöllinen**. *Uutena* mallia pidetään, jollei samanlainen malli ole tullut julkiseksi ennen rekisteröintihakemuksen tekemispäivää. Malleja on pidettävä samanlaisina, jos niiden piirteet eroavat toisistaan vain epäolennaisilta yksityiskohdiltaan. *Yksilöllisenä* mallia pidetään, jos asiaan perehtyneen käyttäjän siitä saama kokonaisvaikutelma eroaa ennen rekisteröintihakemuksen tekemispäivää tunnetuksi tulleiden mallien kokonaisvaikutelmasta. Muiden teollisoikeuksien tapaan mallioikeutta haetaan kirjallisesti Patentti- ja rekisterihallitukselta. On myös mahdollista hakea Euroopan unionin alueen kattavaa **yhteisömallia**. Hakemus voidaan jättää Patentti- ja rekisterihallitukselle, joka toimittaa sen edelleen yhteisön tavaramerkki- ja mallioikeusvirastolle.

Mallioikeus on voimassa viisi vuotta ja se voidaan uudistaa neljä kertaa viideksi vuodeksi. Mallioikeuden voimassaoloaika on siten enimmillään 25 vuotta.

Kaivonrenkaiden siirtämiseen tarkoitetun nostotarraimen mallin rekisteröinnin kumoamista koskeva kanne hylättiin, koska malli erosi rekisteröinnin hakemisajankohtana tunnetuista vastaavanlaisista laitteista. KKO 1991:121.

MUITA IMMATERIAALIOIKEUKSIA

Tekijänoikeus

Yr 401 Tekijänoikeuslaki (404/1961)

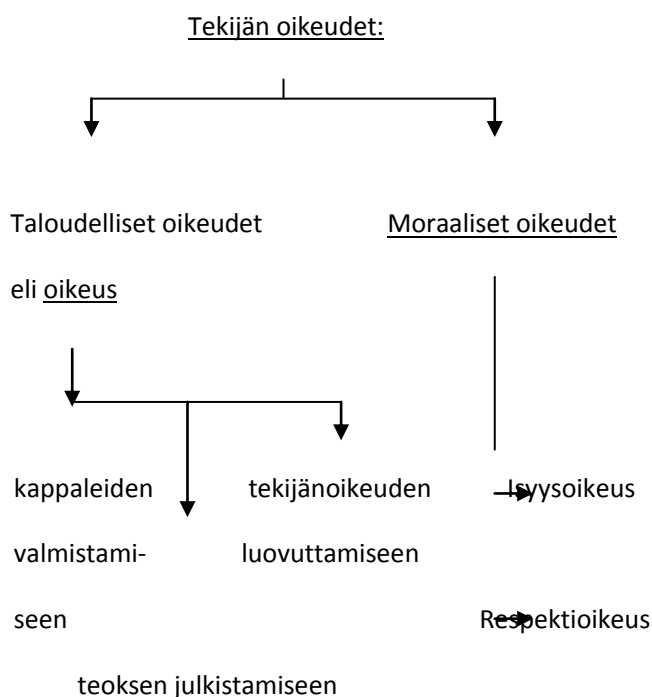
Kohde ja synty

Tekijänoikeuden kohde on kirjallinen tai taiteellinen **teos**. Kyseessä voi olla esimerkiksi tietokirjallinen tai kaunokirjallinen teos taikka muu kirjallinen tai suullinen esitys, sävellys, elokuva, video, valokuva tai kuvataiteen teos. Myös *tietokoneohjelmat* saavat tekijänoikeussuojaa. Internetin kauttakkin välitettävä materiaali kuuluu tekijänoikeussuojan piiriin. Internet muodostaa lainsäädännön kehittämiseksi ja tekijänoikeuksien valvonnalle haasteen käyttönsä helppouden, tietomääränsä ja maailmanlaajuisuutensa takia. Myös taidekäsityön ja taideteollisuuden tuotteet voivat kuulua tekijänoikeuden piiriin. Jos ne eivät yllä tekijänoikeuslaissa tarkoitetulle teostasolle, niille voidaan silti hakea mallisuoja. Tekijänoikeuslain tarkoittama teos on luovan ja omaperäisen henkisen luomistyön tulos. Tekijänoikeussuojan saa automaattisesti teoksen syntymisen myötä, suojaa ei tarvitse erikseen hakea eikä rekisteröidä.

Mainoksen luonnosta, jossa mainoskampanjaa suunniteltaessa syntyneelle idealle oli annettu itsenäinen ja omaperäinen muoto, pidettiin tekijänoikeuslain 1 §:ssä tarkoitettuna kuvataiteen tuotteena. KKO 1988:82.

Tekijänoikeuden sisältö

Tekijänoikeuslain mukaan tekijänoikeus sisältää **yksinoikeuden määrätä teoksesta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla se yleisön saataville**. Oikeus on voimassa laajasti myös kansainvälisesti. Perinteisesti tekijän oikeuksia on tapana kuvata seuraavasti:

Respektioikeus merkitsee sitä, että tekijällä on teoksen luojana oikeus saada ansaitsemaansa *arvostusta*. Tämä ilmenee esimerkiksi siten, että laki kieltää teoksen muuttamisen tekijän kirjallista tai taiteellista arvoa loukkaavalla tavalla. **Isyys oikeus** tarkoittaa sitä, että tekijällä on oikeus saada teoksen julkistamisen yhteydessä *nimensä julkisuuteen*. Taloudellisissa oikeuksissa mainittu oikeus teoksen julkistamiseen tarkoittaa oikeutta saattaa teos **yleisön saataville** esimerkiksi julkisella esittämällä tai tarjoamalla teosta myytäväksi, vuokrattavaksi tai lainattavaksi. Julkisenä esittämisenä pidetään myös ansiotoiminnassa tapahtunutta esittämistä suurehkolle suljetulle piirille.

Tekijänoikeutta ei ole tiettyihin teoksiin. Näitä ovat esimerkiksi lait ja asetukset, valtiosopimukset sekä viranomaisten ja muiden julkisten toimielinten antamat päätökset ja lausumat.

Tekijänoikeuden rajoitukset

Tekijänoikeuslaissa on säädetty eräitä rajoituksia tekijän yksinoikeuteen määrätä teoksestaan. Niinpä teoksesta saa ilman tekijän lupaa valmistaa muutaman kappaleen **yksityistä käyttöä** varten. Edellytyksenä on, että teos on laillisesti saatettu yleisön saataville eikä tekninen suojaus estä kappaleen valmistamista. Edes yksityiseen käyttöön ei kuitenkaan saa valmistaa rakennusteosta eikä tietokoneella luettavassa muodossa olevaa tietokoneohjelmaa. Ostaja voi toki valmistaa tietokoneohjelman käytön kannalta tarpeelliset varmuuskopiot.

Erikseen säädetään teosten käyttämisestä ja kappaleiden valmistamisesta **kirjastoissa, arkistoissa ja museoissa**.

Julkaistusta kirjallisesta teoksesta, sävellysteoksesta tai kuvataiteen teoksesta saa valmistaa kappaleita **vammaisille** laissa tarkemmin säädetyin edellytyksin.

Teoskappaleen saa **levittää** edelleen, jos se on tekijän suostumuksella ensimmäisen kerran myyty tai muutoin pysyvästi luovutettu Euroopan talousalueella. Omaan käyttöön hankitun teoksen saa luovuttaa edelleen, vaikka se olisi alun perin hankittu Euroopan talousalueen ulkopuolelta.

Kun teoksen kappale on tekijän suostumuksella myyty tai muutoin pysyvästi luovutettu, kappaletta saadaan käyttää teoksen **näyttämiseen julkisesti**.

Julkaistua teosta on lupa esittää **jumalanpalveluksen ja opetuksen** yhteydessä. Tämä poikkeus ei kuitenkaan koske opetustoimintaa, jota harjoitetaan ansiotarkoituksessa. Julkaistun teoksen saa myös *esittää julkisesti* tilaisuudessa, jossa sellaisten teosten esittäminen ei ole pääasia. Lisäedellytyksenä on, että tilaisuuteen ei ole sisäänpääsymaksua ja ettei tilaisuutta muutoinkaan järjestetä ansiotarkoituksessa. Opetuksessa ja julkisissa ilmais-tilaisuuksissa ei kuitenkaan saa ilman tekijän lupaa esittää näytelmä- eikä elokuvateoksia.

Osuuskunta X oli valmistanut sanomalehtiartikkelista valokuvausuurennoksen ja pannut sen julkisesti näytteille. Menettelyä ei katsottu julkiseksi esittämiseksi, joka kanteessa kerrotussa tilaisuudessa olisi sinänsä ollut luvallista, vaan kappaleen valmistamiseksi tekijänoikeudellisesti suojatusta teoksesta. Tekijän A:n ajamasta kanteesta X veloitettiin suorittamaan A:lle luvattomasta käytöstä kohtuullinen hyvitys ja korvaus muusta menetyksestä. KKO 1980 II 46.

Sallittua on hyvän tavan mukaisesti **ottaa lainauksia (sitaatteja)** julkistetusta teoksesta. Lainattua kohtaa ei saa muuttaa. Lähde teos on mainittava.

Taideteosten käyttämisestä eri tarkoituksissa on omat säännöksensä. Jos taideteos on sijoitettu pysyvästi *julkiselle paikalle*, sen kuvaaminen on sallittua. Kuvaa ei kuitenkaan saa käyttää ansiotarkoituksessa, jos teos on kuvan pääaihe. Rakennuksen saa vapaasti kuvata.

Säännöksiä on myös **radio- ja televisio-ohjelmien lähettämisestä**. Radio- ja televisio-ohjelmien *nauhoittaminen* puolestaan on sallittua, jos kyseessä on

1. sairaalassa, vanhainkodissa tai vankilassa tapahtuva nauhoitus, jota käytetään tilapäisesti lyhyen ajan kuluessa tallentamisesta tai
2. viranomaisen, elinkeinonharjoittajan tai muun yhteisön sisäistä tiedotuskäyttöä varten nauhoitettu ajankohtaisohjelma

Tietokoneohjelmia ja tietokantoja koskevat erityissäännöt

Tietokoneohjelmat poikkeavat luonteeltaan perinteisistä teoslajeista. Siksi tekijänoikeuslaissa on tietokoneohjelmia koskevia erityissäännöksiä. Lain mukaan se, joka on *laillisesti* hankkinut tietokoneohjelman, saa:

1. Valmistaa tietokoneohjelmasta sellaiset kappaleet ja tehdä ohjelmaan sellaisia muutoksia, jotka ovat tarpeen ohjelman käyttämiseksi aiottuun tarkoitukseen. Myös virheiden korjaaminen on sallittua. Tätä oikeutta on mahdollista rajoittaa sopimuksin.
2. Valmistaa ohjelman käytön kannalta tarpeellisen varmuuskopion. Varmuuskopiointia ei ole rajoitettu vain yhteen kappaleeseen, jos useamman varakopion valmistamiseen on perusteltuja syitä. Tätä oikeutta ei voi sopimuksin rajoittaa.
3. Tietokoneen normaalikäytön yhteydessä tarkastella, tutkia tai kokeilla tietokoneohjelman toimintaa niiden ideoiden ja periaatteiden selvittämiseksi, jotka ovat ohjelman osan perustana. Tätä oikeutta ei voi sopimuksin rajoittaa.

Se, jolla on oikeus käyttää tietokantaa, saa valmistaa tietokannasta kappaleita ja tehdä kaikki muutkin toimet, jotka ovat tarpeen tietokannan sisältöön pääsyä ja sisällön tavanmukaista käyttöä varten. Sopimuksella ei voi rajoittaa tätä oikeutta.

X Oy oli vuonna 1985 ostanut annostelu- ja rypytyslaitteen liitettäväksi karjalanpiirakoiden valmistuslinjaan. Laitteen toimintaa ohjasi siinä oleva logiikkalaite, joka sisälsi tietokoneohjelman. Annostelu- ja rypytyslaitetta muutettiin vuonna 1995 X Oy:n toimeksiannosta ja sen toimintaa ohjaava logiikkalaite vaihdettiin kehittyneempään malliin. Uuteen logiikkalaitteeseen asennettiin vanhaa ohjelmaa hyväksikäyttäen valmistettu uusi ohjelma, joka sisälsi eräitä laitteen muutostyön ja uuden logiikkalaitteen edellyttämiä muutoksia. Korkeimman oikeuden ratkaisun mukaan tietokoneohjelmaan tehdyt muutokset olivat sellaisia, jotka olivat olleet tekijänoikeuslaissa tarkoitettulla tavalla tarpeen ohjelman käyttämiseksi aiottuun tarkoitukseen. (Ään.) KKO 2008:45

Laki sallii myös tietokoneohjelman **koodin kopioimisen ja sen muodon kääntämisen** konekielisestä ihmisen luettavissa olevaan muotoon. Tätä oikeutta ei voi sopimuksin rajoittaa. Edellytyksenä on, että toimenpide on *välttämätön yhteentoimivuuden saavuttamiseksi* muiden ohjelmien kanssa. Lisäksi seuraavien ehtojen tulee täyttyä:

1. Koodin kääntämiseen ovat oikeutettuja vain lisenssinhaltijat tai muut, joilla on oikeus käyttää ohjelmaa.
2. Yhteentoimivuuden saavuttamisen kannalta tarpeellinen tieto ei muutoin ole helposti ja nopeasti saatavilla. Jos tarpeellinen tieto on yleisesti saatavilla esimerkiksi ohjelmadokumentaation muodossa, ei koodin kopioimiseen ja kääntämiseen saa ryhtyä.
3. Toimenpiteiden on rajoitettava niihin ohjelman osiin, jotka ovat yhteentoimivuuden saavuttamisen kannalta tarpeen.

Saatua tietoa saa käyttää vain yhteentoimivuuden aikaansaamiseksi. Sitä ei saa antaa muille, ellei se ole tarpeen yhteentoimivuuden kannalta. Tietoa ei myöskään saa käyttää huomattavassa määrin samanlaisen tietokoneohjelman kehittämiseen, valmistamiseen, markkinoille saattamiseen tai muuhun tekijänoikeutta loukkaavaan toimeen.

Sopimuslisenssi ja tekijänoikeusjärjestöt

Sopimuslisenssillä tarkoitetaan järjestelmää, jossa lukuisia tietyn alan tekijöitä edustava järjestö sopii tekijöiden puolesta teosten käyttämisestä. Sopimuslisenssin nojalla tapahtuva käyttö on tarkoitettu teosten massaluotoiseen käyttöön, ei yksittäisten teosten yksittäisiin käyttötapauksiin. Tekijänoikeuslaissa on useita säännöksiä koskien teosten käyttämistä sopimuslisenssin nojalla.

Eri alan tekijöillä on omat tekijänoikeusjärjestönsä. Tekijät tekevät sopimuksen teoksen oikeuksien hallinnoinnista tekijänoikeusjärjestön kanssa. Niinpä tekijänoikeusjärjestöt myöntävät tekijöiden puolesta maksua vastaan teosten käyttöluvia ja tilittävät teosten käytöstä maksetut korvaukset tekijöille. Tekijänoikeusjärjestöt myös valvovat tekijänoikeuksien toteutumista sekä tarjoavat jäsenilleen neuvontapalveluja. Osa tekijänoikeusjärjestöistä huolehtii myös sopimuslisensseistä.

Musiikin tekijänoikeusjärjestöjä ovat säveltäjiä, sanoittajia, sovittajia ja kustantajia edustava Säveltäjäin Tekijänoikeustoimisto *Teosto r.y.* sekä esittävien taiteilijoiden ja äänitteiden tuottajien tekijänoikeusyhdistys *Gramex ry.* Ne valvovat niin sanottujen Teosto- ja Gramex-maksujen suorittamista. Näitä maksuja tulee suoritettavaksi, jos musiikkia esitetään ravintoloissa, myymälöissä ja muissa liikehuoneistoissa, yleisötilaisuuksissa tai vähintään 25 henkilön työpaikoilla taikka vaikkapa odotusmusiikkina puhelinlinjoilla. Teostolla ja Gramexilla on myös laajasti kansainvälisiä yhteyksiä.

Kopiosto ry on kustantajia, valokuvaajia ja esittäviä taiteilijoita edustava edunvalvontajärjestö. Sen ja Suomen valtion välillä on tehty sopimus valokopioinnista opetuksessa ja tutkimuksessa. Valtio maksaa sopimuksen perusteella vuosittain Kopiostolle kopiointikorvauksia, jotka Kopiosto tilittää edelleen korvaukseen oikeutetuille.

Kuvataiteen teosten tekijöitä edustava järjestö on *Kuvasto ry.* Galleriat ja muut ammattimaiset taiteen myyjät tilittävät sille jälleenmyyntikorvauksena enintään viisi prosenttia myydyn taideteoksen arvonlisäverottomasta myyntihinnasta.

Linja-auton omistaja velvoitettiin suorittamaan säveltäjille hyvitys auton kaiuttimien välityksellä matkustajille esitetyistä Oy Yleisradio Ab:n lähettämistä sävelteoksista. KKO 1968 II 71.

Taksiautossa radion sekä kasetti- ja CD-soittimen välityksellä asiakkaiden läsnäollessa tapahtuneessa suojattujen sävelteosten esittämisessä katsottiin olevan kyse tekijänoikeuslain 2 §:n 3 momentin 1 virkkeessä tarkoitetusta julkisesta esittämisestä. (ään.) KKO 2002:101.

Tekijänoikeuden siirtyminen ja voimassaoloaika

Tekijänoikeus voidaan luovuttaa kokonaan tai osittain. Tekijänoikeus voi olla myös perinnön ja avio-oikeuden kohteena ja sen voi testamentata. Erityisesti on huomattava, että teoskappaleen luovutus ei sisällä tekijänoikeuden luovutusta. Se, jolle tekijänoikeus on luovutettu, ei ole oikeutettu muuttamaan teosta eikä luovuttamaan oikeutta toiselle, ellei toisin ole sovittu. Laissa on säännöksiä tekijänoikeuden luovutuksesta eri tilanteissa.

Laissa ei erikseen ole yleistä säännöstä **työsuhteessa tehdyn teoksen** tekijänoikeuden siirtymisestä. Niinpä se lähtökohtaisesti on tekijällä. Tekijänoikeuden siirtymisestä työnantajalle on siten erikseen sovittava. **Tietokoneohjelmat** muodostavat tässä suhteessa poikkeuksen. Nimittäin, jos tietokoneohjelma ja siihen välittömästi liittyvä teos on luotu täytettäessä *työ- tai virkasuhteesta* johtuvia työtehtäviä, tekijänoikeus tietokoneohjelmaan ja teokseen siirtyy työnantajalle. Sama koskee tietokantoja.

Tekijänoikeus on voimassa **70 vuotta** tekijän kuolinvuoden lopusta lukien. Jos teosta on ollut luomassa kaksi tai useampia tekijöitä yhdessä, aika lasketaan viimeksi kuolleen tekijän kuolinvuodesta. Äänilevyjen ja -kasettien, filmien ja videonauhujen sekä televisio- ja radio-ohjelmien suoja-aika on 50 vuotta. *Luetteloilla ja taulukoilla*, joissa on yhdisteltynä suuri määrä tietoja, on 15 vuoden suoja-aika. *Valokuvien* osalta tehdään ero valokuvateoksen ja muun valokuvan välillä. Tekijänsä luovan työn omaperäisenä tuloksena syntynyt valokuvateos saa 70 vuoden suoja-ajan. Muiden valokuvien suoja-aika on 50 vuotta kuvan valmistamisvuoden päättymisestä lukien.

Tekijänoikeusloukkaukset

Tekijänoikeuden loukkaamisesta, esimerkiksi tekijänoikeudella suojatun teoksen luvattomasta käytöstä tai laittomien kopioiden maahantuonnista, on maksettava tekijälle kohtuullinen hyvitys. Jos teosta käytetään tahallisesti tai tuottamuksellisesti on hyvityksen lisäksi suoritettava korvausta aiheutetusta vahingosta sekä kärsimyksestä ja muusta haitasta. Tahallisesta tai tuottamuksellisesta tekijänoikeuden loukkauksesta voi lisäksi seurata sakko- tai vankeusrangaistus. Rangaistavaa on myös teoksen teknisen kopiosuojauksen purkaminen sekä tähän tarkoitukseen käytettävien laitteiden valmistaminen tai levittäminen.

A oli pitänyt myytävänä luvattomasti kopioituja CD-levyjä, joista osa oli myyty ja osa takavarikoitu. A tuomittiin suorittamaan tekijänoikeuslain 57 §:n 1 momentissa tarkoitettu kohtuullinen hyvitys myös takavarikoitujen levyjen osalta. KKO 2001:42.

Tietokoneohjelmien tekijänoikeuslain vastaisesti käyttämisestä tekijänoikeuslain 57 §:n 1 momentin nojalla maksettavana kohtuullisena hyvityksenä pidettiin kunkin kopioidun ohjelman osalta sitä vähittäismyyntihintaa, jolla kyseinen tietokoneohjelma oli mahdollista saada laillisesti käyttöön. KKO 1998:91.

KILPAILUN EDISTÄMINEN

Kielletyt kilpailun rajoitukset
Yr 601 Kilpailulaki (948/2011)

Kilpailunrajoituslain tarkoituksena on turvata terve ja toimiva taloudellinen kilpailu. Toimivaan kilpailuun päästään estämällä vahingolliset kilpailunrajoitukset.

Kilpailunrajoituslaissa kielletään *merkittävästi* kilpailua estävät, rajoittavat tai vääristävät elinkeinonharjoittajien väliset sopimukset eli **kartellit**. Ne voivat koskea esimerkiksi ostotai myyntihintojen vahvistamista taikka tuotannon, markkinoiden, teknisen kehityksen tai investointien rajoittamista. Kiellettyä on myös markkinoiden tai hankintalähteiden jakaminen. Samoin kiellettyä on soveltaa eri kauppakumppaneiden samankaltaisiin suorituksiin erilaisia ehtoja siten, että kauppakumppanit asetetaan epäedulliseen kilpailu- asemaan. Myöskään lisäsuorituksia, joilla ei ole yhteyttä sopimuksen kohteeseen, ei saa asettaa sopimuksen syntymisen edellytykseksi. Käytännössä yleisimmin esiintyviä kartelleja

ovat hinta- ja tarjouskartellit sekä tuotannon, markkinoiden tai hankintalähteiden jakaminen.

Kolme metsäalan suuryritystä oli vuosina 1993–1997 harjoittanut raakapuun hankinnassa kilpailunrajoituslain vastaista hintayhteistyötä ja hankintalähteiden jakamista. Yritykset olivat puukaupan seurantakokouksissa ja keskinäisissä kokouksissaan vaihtaneet hintoja ja hankintoja koskevia tietoja. Viitteitä oli myös suoranaista hintojen sopimisesta. Kullekin yritykselle määrättiin noin 500 000 euron suuruinen kilpailunrikkomismaksu. KHO 20.12.2001/3179

Kilpailunrajoituslaki koskee vain merkittäviä kilpailunrajoituksia. Merkitykseltään vähäiset kilpailunrajoitukset ovat sallittuja. Kilpailua rajoittavat sopimukset voivat olla sallittuja myös laissa tarkemmin määritellyin edellytyksin. Näitä ovat muun muassa tuotannon tehostuminen ja kuluttajille koitua hyöty.

Yhdellä tai useammalla elinkeinonharjoittajalla tai elinkeinonharjoittajien yhteenliittymällä saattaa olla niin sanottu määräävä markkina-asema. Tällöin yrityksen taloudellinen asema on niin vahva, että se voi kilpailijoistaan tai asiakkaistaan piittaamatta merkittävästi ohjata hyödykkeen hintatasoa tai toimitusehtoja tai muulla vaikuttaa kilpailuolosuhteisiin tietyllä tuotanto- tai jakeluportaalla. **Määräävän markkina-aseman väärinkäyttö** on kielletty. Väärinkäyttöä voi olla esimerkiksi kohtuuttomien osto- tai myyntihintojen määrääminen tai tuotannon rajoittaminen kuluttajien vahingoksi.

Määrävässä markkina-asemassa oleva yritys myönsi asiakkailleen alennuksia nestemaitotuotteista. Suuriman alennuksen sai keskittämällä sekä nestemaitotuotteiden että jatkojalosteiden ostot yritykselle. Alennuksilla siten sidottiin jatkojalosteiden ja nestemaitotuotteiden toimitukset toisiinsa. Asiakkaille tarjottiin myös markkinointirahaa, jonka enimmäismäärä määräytyi asiakkaan kokonaisostojen perusteella. Markkinointirahaa tarjottiin samanlaisille asiakkaille erisuuruisena. Yrityksen toiminta oli määräävän markkina-aseman väärinkäyttöä ja seurauksena oli noin 840 000 euron suuruinen kilpailunrikkomismaksu. KHO 1998:65

Kilpailunlain säännösten rikkomisesta voi seurata markkinaoikeuden määräämä **seuraamusmaksu**. Se tuomitaan maksettavaksi valtiolle. Maksun suuruus perustuu kokonaisarviointiin ja sitä määrättäessä otetaan huomioon rikkomuksen laatu, laajuus, moitittavuuden aste sekä kestoaika. Maksu saa olla enintään 10 prosenttia kunkin kilpailunrajoitukseen osallistuvan yrityksen sen vuoden liikevaihdosta, jona yritys viimeksi osallistui rikkomukseen.

Kilpailulain säännöksiä rikkonut yritys on myös **korvaamaan** kilpailunrajoituksesta aiheutuneen **vahingon**. Korvausvelvollisuuteen sovelletaan kilpailulain säännösten lisäksi vahingonkorvauslain säännöksiä.

- yrityskauppa- ja kilpailuviraston valvonta

Markkinaoikeus voi kilpailuviraston esityksestä **kieltää yrityskaupan** tai määrätä sen purettavaksi, jos yrityskauppa olennaisesti estää tehokasta kilpailua Suomen markkinoilla tai niiden oleellisella osalla. Näin on erityisesti silloin jos yrityskaupalla luodaan määräävä markkina-asema tai vahvistetaan sitä. Mikäli yrityskaupan haitalliset vaikutukset voidaan estää ilman yrityskaupan kieltämistä, ei kilpailuvirasto tee esitystä kaupan kieltämisestä. Sen sijaan virasto neuvottelee osapuolten kanssa ja määrää haitalliset vaikutukset poistavat ehdot yrityskaupalle. Virasto ei voi määrätä kaupalle ehtoja, joita yrityskaupan ilmoittaja ei hyväksy.

Yrityksen ostajan (tai määräysvallan hankkijan taikka sulautumisen osapuolten) on ilmoitettava yrityskaupasta kilpailuvirastolle. Ilmoitus on tehtävä sopimuksen tekemisen, (määräysvallan hankkimisen tai arvopaperimarkkina- tai julkisen ostotarjouksen julkistamisen) jälkeen, mutta kuitenkin ennen kaupan täytäntöönpanoa. Ilmoituksen voi tehdä myös heti, kun osapuolet voivat osoittaa riittävällä varmuudella aikomuksensa tehdä yrityskauppa.

Julkiset hankinnat

Yr 608 Laki julkisista hankinnoista (348/2007)

Laki vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista (349/2007)

Valtioneuvoston asetus julkisista hankinnoista (614/2007)

Julkisilla hankinnoilla tarkoitetaan julkisyhteisöjen tekemiä hankintoja. Julkisyhteisöjä ovat valtio, kunnat, kuntayhtymät ja seurakunnat sekä julkisyhteisöjen liikelaitokset. Laissa julkisyhteisöjä nimitetään hankintayksiköiksi. Niiden on kilpailutettava hankintansa noudattaen laissa säädettyjä menettelytapoja. Laki julkisista hankinnoista eli hankintalaki koskee tavara-, palvelu- ja rakennusurakkahankintoja. Laki vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista eli erityisalojen hankintalaki taas säätelee näitä hankintoja. Lisäksi joukkoliikenteeseen liittyviin julkisiin hankintoihin on säännöksiä joukkoliikennelaisissa 869/2009. Lakeja ei sovelleta sellaisiin hankintoihin, joiden arvo jää alle laissa säädettyjen kynnsarvojen. Tarkeempia ohjeita julkisiin hankintoihin liittyen annetaan valtioneuvoston asetuksessa julkisista hankinnoista.

Hankintalain tavoitteena on muun muassa tehostaa julkisten varojen käyttöä. Julkisissa hankinnoissa on noudatettava kilpailuolosuhteiden hyödyntämisen, osallistujien tasapuolisen kohtelun ja avoimuuden periaatteita. Hankinnoissa on siten hyödynnettävä jo markkinoilla olevaa kilpailua. Tarjousmenettelyyn osallistujia on menettelyn kaikissa vaiheissa kohdeltava samalla tavalla, esimerkiksi oman kunnan yrityksiä ei saa asettaa etusijalle. Avoimuus edellyttää muun muassa, että hankinnasta ilmoitetaan julkisesti.

Laissa säädetty ilmoitusvelvollisuus toteutuu, kun ilmoitus julkaistaan työ- ja elinkeinoministeriön ylläpitämässä sähköisessä ilmoituskanavassa HILMAssa. Yritykset saavat näin reaaliaikaista tietoa sekä käynnissä olevista että tulevista hankintamenettelyistä. HILMA on maksuton ja löytyy Internet- osoitteesta www.hankintailmoitukset.fi. Ilmoitusvelvollisuus koskee kaikkia yli 30 000 euron arvoisia tavara- ja palveluhankintoja, yli 150 000 euron urakoita sekä yli 100 000 euron sosiaali- ja terveystalvelujen ja tiettyjen koulutuspalvelujen hankintoja. HILMAssa ilmoitetaan sekä kansalliset että EU-kynnsarvot ylittävät hankinnat.

HILMAssa julkaistaan asetuksen yksityiskohtaisten säännösten mukaisesti myös osa hankinnoista, jotka ylittävät EU-kynnsarvot. Tavara- ja palveluhankinnoissa EU-kynnsarvo on valtion keskushallintoviranomaisten osalta 137 000 euroa ja muiden hankintayksiköiden osalta 211 000 euroa. Rakennusurakoissa EU-kynnsarvo on 5 278 000 euroa. EU-ilmoitukset julkaistaan osoitteessa www.simap.europa.eu.

-hankintapäätös

Lain mukaan hankinta on tehtävä mahdollisimman edullisesti. Tarjouksista tulee hyväksyä se, joka on kokonaistaloudellisesti edullisin hankinnan kohteeseen liittyvien vertailuperusteiden mukaan tai hinnaltaan halvin. Hankintayksikön on tehtävä tarjouskilpailun ratkaisusta kirjallinen päätös, josta käy ilmi ratkaisuun olennaisesti vaikuttaneet seikat. Näitä ovat ehdokkaan, tarjoajan tai tarjouksen hylkäämisen perusteet sekä ne perusteet, joilla hyväksytyjen tarjousten vertailu on tehty. Päätös on annettava tiedoksi niille, joita asia koskee. Tiedoksianto voi tapahtua sähköisesti.

Päätökseen on liitettävä valitusosoitus ja oikaisuohje. Valitusosoituksessa selostetaan, miten asia on mahdollista saattaa markkinaoikeuden käsiteltäväksi. Oikaisuohje taas liittyy siihen, miten asian voi saattaa uudelleen käsiteltäväksi hankintaoikaisuna.

Mikäli hankintayksikkö tekee lainvastaisen ratkaisun, voi se, jota asia koskee, saattaa asian markkinaoikeuden käsiteltäväksi. Markkinaoikeus voi poistaa hankintayksikön päätöksen osaksi tai kokonaan. Se voi kieltää hankintayksikköä noudattamasta virheellistä menettelyä tai velvoittaa hankintayksikköä korjaamaan virheellisen menettelynsä. Se voi myös määrätä hankintayksikön maksamaan hyvitysmaksua sellaiselle asianosaiselle, jolla olisi ollut todellinen mahdollisuus voittaa tarjouskilpailu virheettömässä menettelyssä. EU-kynnyksarvojen ylittävien hankintojen menettelysääntöjen rikkomuksissa seuraamuksina voi olla hankintasopimuksen tehottomuusseuraamus, valtiolle maksettava sakon kaltainen seuraamusmaksu tai hankintasopimuksen sopimuskauden lyhentäminen. Markkinaoikeuden antamaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Valituksesta huolimatta markkinaoikeuden päätöstä on noudatettava, jollei korkein hallinto-oikeus määrää toisin.

Hankintayksikkö voi myös tehdä hankintaoikaisun eli peruuttaa päätöksen tai ratkaista asian uudelleen, jos aikaisempi päätös on todettu virheelliseksi. Päätöstä ei voida korjata hankintaoikaisuna, jos hankintasopimus on jo tehty.

REHDIN KILPAILUN SÄÄNNÖKSET

Yr 605 Laki sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa (1061/1978)

Laki sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa (SopMenL) pyrkii turvaamaan yritysten välisen kilpailun rehtyden. Lain säännökset muistuttavat kuluttajansuojalain markkinoinnista annettuja säännöksiä. Keskeinen ero näiden lakien välillä on se, että SopMenL:n säännökset koskevat elinkeinonharjoittajien välisiä suhteita, esimerkiksi yritykseltä yritykselle markkinointia. Kuluttajansuojalaki taas liittyy kuluttajien ja elinkeinonharjoittajien väliseen markkinointiin ja kaupankäyntiin.

Yleislauseke

SopMenL:n **yleislausekkeeksi** nimitetyn 1 §:n säännöksen mukaan elinkeinotoiminnassa ei saa käyttää *hyvän liiketavan* vastaista tai muutoin toisen elinkeinonharjoittajan kannalta sopimatonta menettelyä. Markkinoinnista on käytävä selkeästi ilmi sen kaupallinen tarkoitus sekä se, kenen lukuun markkinointi toteutetaan. Yleislausekkeen lisäksi laissa on kuluttajansuojalain tavoin erityislausekkeita.

Markkinaoikeuden ratkaisun mukaan automainoksessa käytettyä ilmaisua "Maailman turvallisin auto" pidettiin hyvän liiketavan vastaisena, koska ilmaisua oli perusteltu esittämällä useita yksilöityjä, turvallisuutta koskevia väitteitä. Kuitenkaan ei ollut näytetty, että markkinoitu automalli olisi turvallisempi kuin muut markkinoilla olevat automerkit ja – mallit, ja oli ilmeistä, ettei riittävää näyttöä väitteen paikkansapitävyydestä ollut edes mahdollista esittää. MAO:239/03

Mallioikeuden haltija oli lähettänyt kilpailevan tuotteen jälleenmyyjille kirjeen, jossa väitettiin kilpailevan tuotteen loukkaavan mallioikeutta ja kiellettiin mallioikeutta loukkaava toiminta. Myöhemmin oli oikeudenkäynnissä todettu, ettei kilpaileva tuote loukannut mallioikeutta. Korkein oikeus katsoi, että mallioikeuden haltijan menettelytapa oli vallinneessa tilanteessa sopimaton ja että asiassa oli vahingonkorvauslain 5 luvun 1 §:ssä tarkoitettut erittäin painavat syyt vahingonkorvauksen tuomitsemiseen. KKO 2005:105

Erityislausekkeet

- totuudenvastaiset tai harhaanjohtavat ilmaisut

SopMenL:n mukaan elinkeinotoiminnassa **ei saa käyttää totuudenvastaista tai harhaanjohtavaa ilmaisua**, joka koskee omaa tai toisen elinkeinotoimintaa. Ilmaisun käyttö on kiellettyä, jos se on omiaan vaikuttamaan hyödykkeen kysyntään tai tarjontaan taikka vahingoittamaan toisen elinkeinotoimintaa. Myös asiaan kuulumattomia seikkoja sisältävän tai esitystavaltaan tai muodoltaan sopimattoman ilmaisun käyttäminen on kiellettyä.

- vertaileva markkinointi

Vertailevalla markkinoilla tarkoitetaan SopMenL:n mukaan markkinointia, josta voidaan suoraan tai epäsuorasti tunnistaa kilpailija tai kilpailijan markkinoima hyödyke. Tällainen markkinointi on vertailun osalta sallittu, jos:

1. se ei ole totuudenvastaista tai harhaanjohtavaa
2. se koskee hyödykkeitä, joita käytetään samaan tarkoitukseen;
3. siinä verrataan puolueettomasti hyödykkeiden olennaisia, merkityksellisiä, toteen näytettävissä olevia ja edustavia ominaisuuksia tai hintoja;
4. se ei aiheuta sekaannuksen vaaraa mainostajan ja kilpailijan tai heidän hyödykkeidensä kesken;
5. siinä ei väheksytä eikä halvenneta kilpailijaa tai tämän hyödykettä
6. siinä ei käytetä sopimattomasti hyväksi kilpailijan tunnuksen mainetta tai kilpailijan hyödykkeen alkuperänimitystä;
7. siinä ei esitetä hyödykettä sellaisen hyödykkeen jäljitelmänä tai toisintona, jolla on suojattu tavaramerkki.

Erikoistarjousten vertailevassa markkinoinnissa on lisäksi selkeästi mainittava tarjouksen kesto ja, jos tarjous on voimassa niin kauan kuin hyödykkeitä riittää, maininta siitä.

- muita markkinoinnin säännöksiä

Jos markkinoinnissa tarjotaan **alennuksia, kytkäisiä** tai muita erityisiä **etuja** tai jos markkinointiin liittyy **arvontoja, yleisökilpailuja** tai **pelejä**, etujen saamista tai arvontoihin, kilpailuihin ja peleihin osallistumisesta koskevien ehtojen on oltava selkeitä ja ymmärrettäviä sekä helposti saatavilla.

- liikesalaisuudet

Kukaan ei saa **oikeudettomasti** hankkia tietoa toisen **liikesalaisuudesta** eikä käyttää sellaista tietoa. Työntekijäkään, joka on työssään saanut tiedon liikesalaisuudesta, ei saa käyttää tietoa oikeudettomasti. Sama koskee sitä, joka elinkeinonharjoittajan puolesta tehtävää suorittaessaan on saanut tiedon liikesalaisuudesta. Tietoa ei myöskään saa käyttää se, joka on saanut toiselta tiedon liikesalaisuudesta tietäen, että se on hankittu oikeudettomasti.

Rikkomisseuraamukset

Lain rikkominen voi johtaa siihen, että **markkinaoikeus** kieltää uhkasakon uhalla jatkamasta laitonta tekoa. Erityislausekkeiden rikkomisesta käräjäoikeus voi lisäksi tuomita sakko- tai vankeusrangaistuksen.